

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
Mode-, Interieur-, Tapijt-, en
Textielindustrie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 - 116 2441 voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden
088 - 116 2434 voor werkgevers

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41095737

Verslag over het boekjaar
1-1-2018 t/m 31-12-2018

Inhoud

	Pagina		Pagina
Voorwoord	7	Overige gegevens	
Meerjarenoverzicht	9	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	96
Bestuursverslag		Actuariële verklaring	97
1. Karakteristieken van ons fonds	14	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	99
2. Pensioenbeheer	15	Bijlagen	
3. Communicatie	21	Organigram 2018	108
4. Financieel	23	Organen, commissies en uitbestedingspartijen	109
5. Beleggingen	26	Organen	111
6. Actuarieel	33	Begrippenlijst	112
7. Governance	41		
8. Integraal Risicomanagement	47		
9. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst	52		
Raad van Toezicht			
Verslag Raad van Toezicht	54		
Verslag Raad van Toezicht 2018	54		
Reactie van bestuur	57		
Verantwoordingsorgaan			
Verslag verantwoordingsorgaan	60		
Reactie van bestuur	61		
Jaarrekening			
Balans per 31 december	64		
Staat van baten en lasten	66		
Kasstroomoverzicht	68		
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	69		
Toelichting op de balans per 31 december	74		
Gebeurtenissen na balansdatum	79		
Toelichting op de Staat van baten en lasten	80		
Bestemming van het saldo	85		
Risicoparagraaf	86		

Voorwoord

Het verslagjaar 2018 was voor ons fonds opnieuw een intensief jaar. In dit bestuursverslag en deze jaarrekening geven wij inzicht in en leggen we verantwoording af over de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen bij ons fonds in 2018. Ook geven wij duidelijkheid over de financiële positie en resultaten van ons fonds.

Financiële positie was onvoldoende voor toeslagverlening

Wij vinden het belangrijk dat de pensioenen nu en in de toekomst hun waarde behouden. De financiële positie van ons fonds is echter nog niet goed genoeg. Daarom hebben wij helaas opnieuw geen toeslag kunnen verlenen. We zitten nog steeds in een situatie dat er onvoldoende buffer is. Daarom hebben wij in 2019 opnieuw een herstelplan ingediend. Dit herstelplan laat zien dat het fonds naar verwachting voldoende herstelkracht heeft om uit deze tekortsituatie te komen.

Ons fonds is gegroeid

Op 1 januari 2018 verwelkomden wij de werkgevers die voorheen hun pensioenregeling hadden ondergebracht bij het Pensioenfonds Ten Cate en hun (oud-)deelnemers. Zij bouwen nu pensioen op bij ons fonds en de opgebouwde pensioenen en lopende pensioenuitkeringen zijn overgedragen aan ons fonds. Door deze overdracht heeft ons fonds een schaalvergroting gerealiseerd.

Nieuwe wetgeving

Het bestuur is in 2018 intensief bezig geweest met de implementatie van nieuwe wetgeving. De pensioenrichtleeftijd is per 1 januari 2018 verhoogd naar 68 jaar. Daarnaast is er nieuwe wetgeving op het gebied van privacy (AVG), kleine pensioenen (wet Waardeoverdracht klein pensioen) en organisatie (IORPIL-richtlijn). In het bestuursverslag gaan wij hier verder op in.

Dankwoord

Wij bedanken iedereen die zich het afgelopen jaar voor ons fonds heeft ingezet. Een speciaal woord van dank gaat uit naar mevrouw Hofman, die per 1 juli 2018 is afgetreden als bestuurslid en werkgeversvoorzitter. Mevrouw Hofman was enorm begaan met de belangen van ons fonds, de (oud-)deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. Het bestuur is haar zeer erkentelijk voor haar jarenlange inzet voor ons fonds.

*Lex Raadgever, Henk van der Meer, Sef Jochems,
Jan Hasselman, Ilse van Eekelen, Martin Mulder,
Eric Rutgers en Gaby Lamers.*

Meerjarenoverzicht

	2018	2017	2016	2015	2014
Aantallen					
Aangesloten ondernemingen	1.272 ¹⁾	1.195 ¹⁾	991 ¹⁾	1.118	1.179
Deelnemers	19.709	18.213	18.225	10.234	10.191
Gewezen deelnemers	65.404	64.401	64.796	46.221	46.920
Pensioengerechtigden	51.483	50.244	49.940	47.210	47.926
Totaal aantal verzekerden	136.596	132.858	132.961	103.665	105.037
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Technische voorzieningen					
<i>Voorziening pensioenverplichtingen</i>					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	3.245.273	2.732.802	2.748.234	1.912.568	1.788.864
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3.638	3.976	4.450	4.981	5.531
	3.248.911	2.736.778	2.752.684	1.917.549	1.794.395
Reserves					
Extra reserve	14.696	97.849	-45.354	-58.065	37.584
Bijdragen	90.613	78.304	77.285	53.478	60.505
Pensioenuitkeringen	-67.429	-53.021	-51.076	-42.764	-43.848
Beleggingen					
Beleggingen ²⁾	3.258.010	2.823.606	2.714.217	1.856.028	1.813.090
Beleggingsopbrengsten	-21.808	108.398	264.005	23.326	276.892
Rendement op basis van total return	-0,70%	4,02%	10,10%	1,30%	18,14%
Z-score	0,34	0,33	0,49	0,00	-0,18
Performancetoets	0,43	0,37	0,29	0,21	0,21
Toeslagverlening					
Actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gewezen deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pensioengerechtigden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

1) Exclusief ondernemingen zonder personeel.

2) Inclusief lopende intrest en liquide middelen.

	2018	2017	2016	2015	2014
Pensioenvermogen	3.263.607	2.834.627	2.707.330	1.859.484	1.831.979
Dekkingsgraad	100,5%	103,6%	98,4%	97,0%	102,1%
Beleidsdekkingsgraad	103,8%	102,5%	92,7%	98,2%	n.v.t.
Vereiste dekkingsgraad	121,2%	121,7%	121,2%	120,9%	116,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,4%	104,4%	104,3%	104,3%	104,3%

Bestuursverslag

1. Karakteristieken van ons fonds

1.1 Werkingssfeer en doelstelling

Bpf MITT is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Deelname aan ons fonds is hierdoor verplicht voor werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met een werkgever in de bedrijfstak MITT (Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie) en de bedrijfstak Textielverzorging (Linnenverhuur-, wasserij- en textielreinigingsbedrijf). De werkingssfeer van ons fonds is opgenomen in de verplichtstelling. Ons fonds is erop gericht om alle werkgevers die onder de werkingssfeer in de verplichtstelling vallen in beeld te hebben, zodat zij de verschuldigde premie betalen en hun werknemers pensioen opbouwen.

De (statutaire) doelstelling van ons fonds is het uitvoeren van de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling voor werknemers en oud-werknemers uit de bedrijfstakken om hen en hun nabestaanden te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Hoe ons fonds deze doelstelling uitvoert, is verder geregeld in het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement. Het bestuur stelt de reglementen van ons fonds vast en wijzigt deze waar nodig. Ons fonds verricht slechts activiteiten in verband met pensioen en werkzaamheden die daarvoor nodig zijn.

1.2 Missie van ons fonds

Een duurzame en betrouwbare uitvoerder zijn van de pensioenovereenkomst(en) die sociale partners uit de bedrijfstak collectief voor de (oud-) werknemers hebben afgesloten. De belangen van deelnemers staan voorop. Het bestuur streeft naar een solidair en optimaal pensioenresultaat, waarbij de risico's evenwichtig worden gedeeld en de met sociale partners afgesproken doelen en het beleid op lange termijn ook financieel kan worden waargemaakt.

1.3 Visie van ons fonds

Ons fonds richt de uitvoering van de pensioenvoorziening zo in, dat ook in de toekomst de opdracht van sociale partners voor de uitvoering van een pensioenregeling gewaarborgd blijft. Voor draagvlak en vertrouwen is ons fonds mede afhankelijk van een (kosten-) efficiënte uitvoering: op tijd de juiste uitkering doen en de juiste premie heffen. Binnen de pensioensector nemen kostendruk en regelgeving toe. Ons fonds blijft daarom kijken naar de optimale schaalgrootte en mogelijke uitbreiding met andere fondsen of sectoren. Aan zo'n beslissing gaat steeds een evenwichtige belangenafweging vooraf die duidelijk moet zijn voor alle betrokken groepen.

1.4 Strategie van ons fonds

Om ook in de toekomst een optimaal pensioenresultaat te realiseren en kosten te beheersen, ziet ons fonds zich tenminste de komende drie tot vijf jaar zelfstandig voortbestaan. De gecontroleerde groeistrategie (naar een belegd vermogen van € 4 à € 5 miljard) met bedrijfstakken die in enige mate raakvlak hebben met de sector, kenmerkt zich door niet te snel te groot te worden en de band met de achterban niet te verliezen.

Deze gecontroleerde groei heeft de afgelopen jaren vorm gekregen door de collectieve waardeoverdrachten en aansluiting van Bpf Textielverzorging en Pensioenfonds Ten Cate en per 1 januari 2019 door de aansluiting van CWS Nederland.

1.5 Opdrachtaanvaarding

Het bestuur en sociale partners MITT en Textielverzorging hebben de doelstellingen en uitgangspunten opgenomen in een door alle partijen ondertekende bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst. Artikel 102a van de Pensioenwet draagt het bestuur van ons fonds namelijk op te zorgen voor de formele opdrachtaanvaarding van de door sociale partners aan ons fonds opgedragen pensioenregeling.

2. Pensioenbeheer

2.1 Pensioenregeling 2018

De pensioenregeling is overeengekomen door sociale partners en wordt uitgevoerd door ons fonds. De pensioenregeling is verder uitgewerkt in het pensioenreglement.

Pensioensysteem

De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet en is een middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening. Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald; deze wordt gefinancierd uit de beleggingsrendementen.

Overige kenmerken van de pensioenregeling

- Toetredingsleeftijd ouderdomspensioen: 21 jaar;
- Pensioenrichtleeftijd ouderdomspensioen: 68 jaar;
- Het vaste loon, de vaste toeslagen en de eventuele provisietoeslag: het pensioengevend loon zoals nader omschreven in het pensioenreglement. Het maximum pensioengevend loon is voor 2018 vastgesteld op € 105.075. Het maximum kan jaarlijks per 1 januari worden aangepast, echter binnen de kaders van de Wet verlaging maximum opbouw en maximering pensioengevend inkomen;
- Maximum loon: het maximum pensioengevend loon is voor 2018 vastgesteld op € 105.075. Het maximum kan jaarlijks per 1 januari worden aangepast, echter binnen de kaders van de Wet verlaging maximum opbouw en maximering pensioengevend inkomen;
- Pensioengrondslag: het (gemaximeerde) pensioengevend loon minus de franchise;
- Franchise: € 15.178 (2018). Het bedrag van de franchise wordt jaarlijks per 1 januari aangepast op basis van de ontwikkelingen van de lonen in de cao van de bedrijfstak MITT in de voorafgaande periode van 1 januari tot en met 31 december;
- Ouderdomspensioen: jaarlijkse opbouw 1,60% van de pensioengrondslag ¹⁾;
- Partnerpensioen: het partnerpensioen op opbouwbasis bedraagt 70% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer zou ontvangen als hij zijn pensioen tot zijn 68-jarige leeftijd bij ons fonds had opgebouwd. Daarnaast een tijdelijk partnerpensioen dat op risicobasis verzekerd is van maximaal 30% van het ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd tot de AOW-leeftijd van de partner;
- Wezenpensioen: bedraagt 14% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer zou ontvangen als hij tot zijn pensionering bij ons fonds pensioen had opgebouwd;
- Premievrije deelneming tijdens arbeidsongeschiktheid: bij arbeidsongeschiktheid vindt er premievrijstelling plaats (afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid) voor ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen;
- Toeslagverlening: toeslagen worden uitsluitend verleend als ons fonds genoeg middelen heeft. Het bestuur van ons pensioenfonds beslist jaarlijks in hoeverre de opgebouwde pensioenen en pensioenuitkeringen worden verhoogd. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald;
- Premie: 24% van de pensioengrondslag (werkgeversdeel 16%, werknemersdeel 8%) ¹⁾.

Ons fonds kent diverse flexibiliseringsmogelijkheden, waaronder deeltijdpensioen, vervroegen en uitstellen van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen en uitruil van partnerpensioen in ouderdomspensioen en andersom.

¹⁾ Voor de voormalige deelnemers van Pensioenfonds Ten Cate geldt een aanvullend opbouwpercentage van 0,15% en een aanvulling op het TPP. De bijbehorende aanvullende premie is 2,8%.

Toeslagverlening

Het bestuur heeft gezien de financiële positie van ons fonds moeten besluiten geen toeslag te verlenen per 1 januari 2019. De opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers en gewezen deelnemers en pensioenuitkeringen van de pensioengerechtigden zijn daardoor niet verhoogd. Sinds 2015 heeft ons fonds een beleid met betrekking tot inhaaltoeslagen en houdt ons fonds de achterstand in toeslagverlening bij. Naar verwachting kan ons fonds voorlopig geen toeslag verlenen.

Datum	Toegekend	Hoogte gemiste toeslag
1-1-2015	0,00%	0,75%
1-1-2016	0,00%	0,41%
1-1-2017	0,00%	0,36%
1-1-2018	0,00%	1,34%
1-1-2019	0,00%	1,68%
Cumulatief gemiste toeslagen		4,62%

2.2 Wijzigingen in de fondsdocumenten

De juridische fondsdocumenten zijn in 2018 integraal bezien en waar nodig geactualiseerd. De inhoudelijke wijzigingen in de statuten, het pensioenreglement en het uitvoeringsreglement worden in deze paragraaf op hoofdlijnen toegelicht.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

Het bestuur actualiseert de ABTN elk jaar. In de bestuursvergadering van 10 april 2018 en vervolgens per 25 mei 2018 is de ABTN geactualiseerd en vastgesteld op basis van de tot dan toe genomen besluiten.

Statuten

De statuten zijn in 2018 gewijzigd. De akte van statutenwijziging is notareel verleden op 10 juli 2018. Door de statutenwijziging:

- Is verduidelijkt dat de vertegenwoordigers namens pensioengerechtigden in het bestuur worden benoemd na verkiezing;
- Is een definitie van Vereniging van Pensioengerechtigden opgenomen, verenigingen die aan de definitie voldoen kunnen tot een voordracht komen bij verkiezingen in het bestuur;
- Is expliciet vastgelegd dat een bestuurslid maximaal twee keer herbenoemd kan worden en dat het bestuur in geval van een gegronde reden hiervan kan afwijken. (N.B. het bestuur handelde in het verleden al wel als zodanig);
- Is vastgelegd dat de zittingsduur van een nieuw aangetreden bestuurslid standaard vier jaar is;
- Is de betrokkenheid van de Raad van Toezicht bij ontslag van een bestuurslid vastgelegd;
- Is de wijze van benoeming en ontslag van de leden van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht verder uitgewerkt;
- Is de geschillenregeling over goedkeuring van besluiten door de Raad van Toezicht overgeheveld van het Reglement Raad van Toezicht naar de statuten.

Verder zijn aanpassingen van tekstuele en niet-inhoudelijke aard doorgevoerd.

Pensioenreglement

De volgende inhoudelijke aanpassingen zijn per 1 januari 2018 doorgevoerd in het pensioenreglement:

- De verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar is verwerkt;
- In het kader van de aansluiting en collectieve waardeoverdracht van de voormalige deelnemers van Pensioenfonds Ten Cate zijn overgangsbepalingen vastgesteld;
- De flexibiliserings- en afkoopfactoren zijn aangepast.

Per 1 januari 2019 is het pensioenreglement op de volgende onderwerpen inhoudelijk gewijzigd:

- Opgenomen is dat een niet-opgevraagd pensioen wordt uitbetaald als de partner en/of kinderen van de overleden pensioengerechtigde dat binnen 5 jaar na overlijden opvragen;
- De wijzigingen als gevolg van de Wet waardeoverdracht klein pensioen zijn verwerkt;
- De besluiten van cao-partijen zijn verwerkt om het doorwerkvereiste bij uitstel van de pensioeningangsdatum te laten vervallen, uitstel van pensioen mogelijk te maken tot 5 jaar na de AOW-leeftijd en om de fiscale eis te schrappen dat het ouderdomspensioen verplicht moet ingaan wanneer dit 100% van het laatstverdiende loon bedraagt;
- De eisen voor vrijwillige voortzetting zijn versoepeld en daarmee gelijk getrokken met de fiscale mogelijkheden;
- De uitbetaling aan gemoedsbezwaarden vindt voortaan standaard plaats in gelijke termijnen gedurende 15 jaar;
- De flexibiliserings- en afkoopfactoren zijn aangepast.

Uitvoeringsreglement

In 2018 zijn enkele verduidelijkingen in het uitvoeringsreglement doorgevoerd.

De statuten en reglementen zijn beschikbaar op de documentenpagina van onze website www.pensioenfondsmitt.nl.

2.3 Afhandeling van klachten

Ons fonds heeft een klachtenprocedure die is opgenomen in het pensioenreglement en op de website. Iemand die het niet eens is met de manier waarop de pensioenregeling wordt uitgevoerd of de wijze waarop hij of zij is behandeld of geïnformeerd, kan een klacht indienen bij de Klachtencommissie. De Klachtencommissie bestaat uit de voorzitter en secretaris van ons fonds. De Klachtencommissie brengt als dat nodig is een advies uit aan het bestuur. Is een (oud-) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens met het besluit van het bestuur over de klacht, dan kan deze terecht bij de Ombudsman Pensioenen.

In 2018 waren er geen klachten die hebben geleid tot een verandering in de pensioenregeling of processen die daaruit voortvloeien.

2.4 Uitbestedingsbeleid en uitbestede werkzaamheden

Uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsrisico is een belangrijk aandachtsgebied voor ons fonds. Zowel het pensioenbeheer, het vermogensbeheer als de bestuursondersteuning zijn uitbesteed. Het bestuur heeft hiervoor gekozen op basis van zijn verantwoordelijkheid voor het beheer van ons pensioenfonds, de vereiste professionaliteit en de noodzakelijke risicobeheersing.

Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor uitbesteding zijn vastgelegd. Dat is in lijn met de eisen die de Pensioenwet en de Guidance uitbesteding door Pensioenfondsen van DNB daaraan stellen. Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening. Hiermee blijven de reputatie en integriteit van ons fonds gewaarborgd. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle naar het oordeel van het bestuur uitbestede, bedrijfskritische of belangrijke activiteiten en processen van ons fonds en op alle bestaande en/of nieuwe uitbestedingsovereenkomsten.

Voordat activiteiten of processen worden uitbesteed, voert het bestuur van ons fonds een risicoanalyse uit. Ons fonds verwacht van de uitbestedingspartijen een minimaal niveau van beheersing van integriteitsrisico's dat gelijkwaardig is aan dat van ons fonds. Ons fonds beheerst operationele risico's door eisen te stellen aan zijn dienstverleners. Dit zijn onder andere eisen met betrekking tot continuïteit, integriteit en kwaliteit.

Het bestuur toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit door:

- Periodieke audits te laten uitvoeren bij de uitbestedingspartij; of
- De uitbestedingspartij te laten rapporteren over de stand van zaken m.b.t. de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402-verklaring type II, of een daarmee vergelijkbare verklaring en de werking van de processen;
- De uitbestedingspartij te laten rapporteren over de stand van zaken m.b.t. de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402-verklaring type II, of een daarmee vergelijkbare verklaring; en

- Maand- en kwartaalrapportages (SLA-rapportages) van de uitbestedingspartijen te bestuderen en te bespreken; en
- Periodiek overleg en evaluatie met de uitbestedingspartijen over de uitvoering van de (bijgestelde) processen.

Het bestuur evalueert periodiek of de uitbestedingsrelatie nog aan de gestelde eisen voldoet. Het bijstellen of beëindigen van de uitbestedingsrelatie kan hiervan het gevolg zijn.

Administratie

AZL voert de administratie uit. De rechten en plichten van de uitvoeringsorganisatie en het fonds zijn vastgelegd in een contract, inclusief een Service Level Agreement, voor een periode van drie jaar, vanaf 1 januari 2018.

AZL droeg in 2018 zorg voor:

- De werkgeversadministratie;
- De pensioen- en deelnemersadministratie;
- De financiële administratie;
- De jaarverslaglegging;
- Communicatie;
- Uitvoerende actuariële werkzaamheden; en
- Handhavingswerkzaamheden (aansluiting werkgevers en incasso).

Het bestuur heeft een nauwe samenwerking met AZL en is van oordeel dat de verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden is geborgd, dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en andere contractueel vastgelegde middelen. AZL verstrekt jaarlijks een ISAE 3402-rapportage aan ons fonds. AZL heeft de ISAE-rapportage over 2018 in februari 2019 opgeleverd, zodat de accountant bij de jaarwerkcontrole hierop kan steunen. Daarnaast is in maart 2019 over 2018 een ISAE3000-statement afgegeven door een externe auditor. Dit statement wordt afgegeven over de opzet en het bestaan van het Interne Beheersingssysteem van AZL van de business units Actuarial, Integrale Bestuursadvies, Verslaglegging, Communicatie, Excasso, Grootboek en het SLA-proces. Deze rapportages zijn gedeeld met het bestuur en besproken in de Pensioenuitvoerings- en Communicatiecommissie van het bestuur.

Vermogensbeheer

Ons fonds heeft MN aangesteld als fiduciair vermogensbeheerder. De rechten en plichten van de uitvoeringorganisatie en het fonds zijn vastgelegd in een overeenkomst. MN voert op basis van het door het bestuur vastgestelde beleggingsplan het fiduciair vermogensbeheer over de gehele portefeuille. Als onderdeel hiervan verzorgt MN de integrale beleggingsadministratie, stuurt de uitvoering van het beheer van de beleggingsportefeuille aan en voorziet ons fonds van rapportages over de uitvoering van het vermogensbeheer. MN verricht het feitelijke vermogensbeheer deels zelf en besteedt dit deels uit aan andere vermogensbeheerders wereldwijd. De controle op het functioneren van MN wordt primair verricht op basis van de door MN opgeleverde maand- en kwartaalrapportages. De beleggingscommissie (BC) voert die controle uit onder meer aan de hand van het door het bestuur vastgestelde beleid, waaronder het beleggingsplan. Daarnaast worden de ontwikkelingen en de stand van zaken rondom de uitvoering van het vermogensbeheer met MN besproken, samen met de externe beleggingsadviseur van Sprenkels & Verschuren de beleggingscommissie en het bestuur. MN verstrekt ook over haar processen jaarlijks een ISAE 3402-rapportage. Hiermee geeft MN de beleggingscommissie en ook het bestuur een gedetailleerd inzicht in de belangrijkste primaire processen van MN. MN wordt in een cyclus van drie jaar geëvalueerd. Elk jaar vinden op deelaspecten beoordelingen plaats.

Bewaarder

De bewaarder (custodian) is Citibank. Hier worden discretionaire beleggingen bewaard voor ons fonds. MN treedt hierin op namens ons fonds.

Bestuursondersteuning

Voor de bestuursondersteuning heeft het bestuur per 1 januari 2018 gekozen voor een partij die onafhankelijk is van de pensioenuitvoering en -administratie. Montae verzorgt de bestuursondersteuning. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst en SLA.

Onafhankelijk risicomanager

Sinds mei 2018 heeft ons fonds een onafhankelijk risicomanager aangesteld. Deze functie is uitbesteed aan Sprenkels & Verschuren, in eerste instantie voor de duur van één jaar. Daarna vindt een evaluatie plaats. De onafhankelijk risicomanager ondersteunt het bestuur op strategisch niveau voor het monitoren van de implementatie en uitvoering van het integraal risicomanagementbeleid van ons fonds.

Externe ondersteuning en controle

- De controle van de jaarrekening is toevertrouwd aan KPMG Accountants.
- Bij de actuariële ondersteuning maken wij onderscheid tussen uitvoerende, adviserende en waarmerkende werkzaamheden. AZL verzorgt de uitvoerende werkzaamheden. Het bestuur heeft de adviserende werkzaamheden en de waarmerkende werkzaamheden opgedragen aan Willis Towers Watson Netherlands (WTW). Deze partij beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode, die het mogelijk maakt dat ons fonds zowel de adviserende werkzaamheden als de waarmerkende werkzaamheden bij WTW belegt, waarbij deze werkzaamheden worden uitgevoerd door verschillende personen.
- Het Nederlands Compliance Instituut (NCI) is aangesteld als compliance officer. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode.
- NCI is sinds de inwerkingtreding van de AVG op 25 mei 2018 ook aangesteld als privacy officer. De privacy officer ziet onder andere toe op hoe ons fonds omgaat met persoonsgegevens.

2.5 Uitvoeringskosten

Het fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten voor het vermogensbeheer. Het bestuur vindt het belangrijk om aan betrokkenen inzicht te verstrekken over de opbouw van de kosten. De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM. Hierdoor kunnen betrokkenen kosten die pensioenfondsen maken met elkaar vergelijken.

Kostenoverzicht

	2018	2017
Pensioenbeheer		
Kosten in euro per deelnemer ¹⁾	€ 94,98	€ 95,49
Vermogensbeheer		
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ²⁾	0,45%	0,42%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,06%	0,07%
	0,51%	0,49%

Hierna wordt een specificatie van de kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie weergegeven.

- ¹⁾ Kosten komen uit de jaarrekening. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Oud-deelnemers tellen dus niet mee. Voor de samenstelling van de kosten wordt verwezen naar toelichting [18] op de staat van baten en lasten.
- ²⁾ Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 2.459.000. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening en zijn geschat op € 14.340.000. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 16.799.000.

Kosten vermogensbeheer

Kosten per beleggingscategorie 2018

(Bedragen in de tabel x € 1.000,-)

Kosten per beleggingscategorie

Beleggingscategorie	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Overige kosten	Totaal 2018	Totaal 2017
Onroerend goed	630	–	149	–	779	705
Aandelen	1.739	–	505	–	2.244	1.336
Alternatieve beleggingen	4.032	2.852	506	–	7.390	4.756
Vastrentende waarden	3.395	–	812	–	4.207	4.167
Overige beleggingen	18	–	30	–	48	39
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	9.814	2.852	2.002	–	14.668	11.003
Kosten overlay beleggingen	–	–	80	–	80	21
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	9.814	2.852	2.082	–	14.748	11.024
Overige vermogensbeheerkosten						
Kosten fiduciair beheer	1.434	–	–	–	1.434	1.608
Bewaarloon	542	–	–	–	542	629
Advieskosten vermogensbeheer	65	–	–	–	65	107
Overige kosten	10	–	–	–	10	12
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.051	–	–	–	2.051	2.356
Totaal kosten vermogensbeheer	11.865	2.852	2.082	–	16.799	13.380

Bovengenoemde kosten wijken af van de genoemde kosten in de toelichting op de staat van baten en lasten, omdat in bovenstaand overzicht ook kosten zijn opgenomen die verwerkt zijn in het nettorendement. Er zijn geen performance gerelateerde kosten in andere beleggingscategorieën geweest.

Toelichting bij de uitvoeringskosten

Vermogensbeheer

De stijging van de absolute beheerkosten wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de toename van het vermogen als gevolg van de collectieve waarde overdracht van Pensioenfonds Ten Cate naar Bpf MITT.

Als de vermogensbeheerkosten worden afgezet tegen het belegd vermogen, wordt ook zichtbaar dat de relatieve vermogensbeheerkosten in het afgelopen jaar zijn toegenomen.

Onderliggend zijn de relatieve beheerkosten en de performance kosten ook beperkt toegenomen. Hieraan ligt een aantal redenen ten grondslag. Door het gestegen belegd vermogen binnen de beleggingen van de wat duurdere categorieën zoals Private Equity,

Infrastructuur en Onroerend Goed zijn de kosten opgelopen. Ook heeft Infrastructuur en Private Equity bijgedragen aan hogere performance kosten door performance-vergoedingen die verschuldigd zijn als over een bepaalde periode een goed rendement is behaald.

Ondanks de collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Ten Cate zijn de transactiekosten relatief afgenomen. Een van de oorzaken is de efficiënte implementatie van de overdracht door MN.

Verder heeft de fiduciair beheerder in 2018 de tariefstructuur aangepast waardoor er voor Bpf MITT een betere inzage is gekomen in de kosten die voor het fiduciair beheer en het vermogensbeheer worden gemaakt. Ook is in de structuur nu een mechanisme opgenomen dat er voor zorgt dat bij een groter belegd vermogen de vergoeding over dat vermogen boven bepaalde grenzen lager zal zijn.

De kosten voor het vermogensbeheer kunnen niet op zich zelf worden gezien, maar zijn onlosmakelijk verbonden met het beleggingsbeleid en de behaalde rendementen. Voor de beoordeling of gemaakte kosten 'passend' zijn, moet de relatie worden gelegd tussen kosten, risicoprofiel, rendementspotentieel en de beleggingsfilosofie van ons fonds. Hierbij brengen beleggingen met een hoger risicoprofiel vaak ook hogere kosten met zich mee.

Pensioenbeheer

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten over boekjaar 2018 zijn met € 225.000,- gestegen ten opzichte van boekjaar 2017. Dit komt mede door incidentele kosten. De kosten per deelnemer in 2018 zijn nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2017.

3. Communicatie

Communicatiebeleid

Ons fonds heeft een communicatiecommissie. Deze commissie bereidt het communicatiebeleid voor, adviseert het bestuur en is verantwoordelijk voor de uitvoering van het communicatiebeleid. Begin 2016 is het communicatiebeleidsplan 2016-2018, na positief advies van het verantwoordingsorgaan, vastgesteld door het bestuur. Voor de uitvoering stelt de communicatiecommissie jaarlijks een communicatiekalender op. Eind 2018 is een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld voor 2019 - 2021.

Doelstellingen

Doel van het communicatiebeleid van ons fonds is om, conform de wetgeving, de correcte informatie op het juiste, tijdige moment, op een begrijpelijke en evenwichtige manier te communiceren. Ons fonds wil het pensioenbewustzijn van belanghebbenden stimuleren, de verwachtingen van belanghebbenden managen en ze motiveren om de eigen pensioensituatie en verantwoordelijkheden te kennen en te benutten. Ons fonds wil daarnaast de aangesloten werkgevers stimuleren om hun rol als intermediair in te vullen en faciliteert de werkgevers daarbij.

Communicatie deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

Per 1 januari 2018 is de pensioenregeling gewijzigd. De pensioenrichtleeftijd is verhoogd naar 68 jaar. Voor de communicatie over deze wijziging is een separaat plan van aanpak opgesteld. Aan de hand daarvan is de communicatie gefaseerd uitgevoerd. De belanghebbenden zijn persoonlijk geïnformeerd. Aanvullend daarop is via algemene middelen, waaronder de website en de pensioenkrant, alle informatie over de verhoging van de pensioenrichtleeftijd gecommuniceerd.

In 2018 kreeg de financiële situatie van ons fonds veel aandacht in alle communicatiemiddelen. Eind 2018 stond het onderwerp, via een interview met de voorzitter van ons fonds, centraal op de website en in de pensioenkrant. Daarbij is toegelicht dat de financiële positie net voldoende is. Dat ons fonds genoeg geld heeft om alle pensioenen te kunnen betalen, maar geen extra geld heeft voor een toeslag. Ons fonds heeft een herstelplan, de buffers moeten worden aangevuld. Als de financiële positie niet herstelt is een verlaging van de pensioenen in 2021 mogelijk aan de orde. Wij halen alles uit de kast om die onzekerheid weg te nemen.

Sjef Jochems: 'Digitaal is goedkoper, sneller en veiliger'

Sjef Jochems, werkgevers-bestuurslid en voorzitter van de Communicatiecommissie, over waarom digitale communicatie goed is voor Bpf MITT, de deelnemers en werkgevers.

Ons fonds wil digitaal communiceren. Wat is er mis met papier?

"Er is niets mis met papier. Wie graag informatie op papier wil blijven ontvangen, kan dat aangeven. Maar we leven in een digitaal tijdperk. De nieuwe generatie leest alleen van schermen. Daarom willen we communiceren via e-mail en via de beveiligde omgeving Mijn Pensioencijfers of, voor werkgevers, de werkgeversportal. We hebben veel deelnemers en aangesloten werkgevers. Dat scheelt dus heel veel brieven en dus ook heel veel kosten. Ook spaar je het milieu."

Wat zijn de voordelen voor de ontvangers?

"Het geld dat we besparen zorgt voor een verbetering van de financiële positie van ons fonds en uiteindelijk dus voor een verbetering van de pensioenen van de deelnemers. Verder kunnen we deelnemers en werkgevers sneller en beter informeren. Je stuurt gericht verplichte informatie, maar als je een e-mailadres hebt kun je ook tussendoor snel schakelen. Bijvoorbeeld als er iets speelt dat deelnemers of werkgevers nu moeten weten. Tenslotte kun je via mail mensen met één link bij die informatie brengen die hen aangaat of interesseert. Voor deelnemers hebben we verder online de Pensioenplanner en de Pensioenschets om ze op een heel speelse manier meer inzicht te geven."

Maar papier is zo lekker overzichtelijk...

"Je hoort vaak dat mensen pensioenbrieven in een mapje of een schoenendoos doen onder het mom van: daar kijk ik naar als ik eraan toe ben. Als je digitaal communiceert staat dat mapje of die schoenendoos niet meer in je kast, maar in de beveiligde omgeving Mijn Pensioencijfers op onze website. Anderen kunnen het niet meer uit jouw kast halen, je raakt het niet kwijt en je hoeft het niet bij te houden. Als je wilt, kun je altijd alsnog een printje maken."

'Als je wilt, kun je altijd alsnog een printje maken'

Hoe komt ons fonds aan e-mailadressen?

"Postadressen krijgen we automatisch door van de gemeente, maar e-mailadressen moeten we opvragen bij deelnemers en pensioengerechtigden. We hebben al veel e-mailadressen: van meer dan de helft van de deelnemers en van ruim een kwart van de pensioengerechtigden. In 2019 willen we nog meer mensen over de streep halen. Bijvoorbeeld door de angst voor het gebruik van de computer weg te nemen, te laten weten dat we netjes omgaan met de gegevens die we krijgen en door de veiligheid van de gegevens te garanderen."

Digitalisering is een van de speerpunten in het communicatiebeleidsplan van ons fonds. Doel is een zo groot mogelijke digitale bereikbaarheid bij de belanghebbenden te realiseren. Daarom verzamelt ons fonds actief e-mailadressen. Daarvoor is een lange adem nodig. Eind 2018 beschikte ons fonds over 52% van de e-mailadressen van actieve deelnemers, 28% van pensioengerechtigden en 9% van oud-deelnemers. In 2017 en 2018 heeft de verzending van de zogenoemde 'bezwaaruitvraag' plaatsgevonden, zodat ons fonds ook de wettelijk verplichte communicatie digitaal aan (oud-)deelnemers en pensioengerechtigden kan verstrekken, mits ze geen bezwaar hebben gemaakt. In 2018 is onder andere het pensioenoverzicht digitaal aangeboden. Ons fonds gaat stapsgewijs de wettelijk verplichte communicatie via het digitale kanaal verstrekken. Belanghebbenden die de informatie niet digitaal maar op papier willen blijven ontvangen, kunnen dit doorgeven aan ons fonds. Lees meer hierover in het interview met Sijf Jochems in dit bestuursverslag.

Ons fonds stimuleert het gebruik van de website en van de beveiligde omgeving Mijn Pensioencijfers op de website. Daar kunnen belanghebbenden terecht voor persoonlijke pensioeninformatie en voor het zelf regelen van hun pensioenzaken. In 2018 is voor het eerst een verkort jaarverslag verschenen. Dat is geïntegreerd in de pensioenkrant van juli.

Werkgeverscommunicatie

De werkgever is voor ons fonds een belangrijke doelgroep. Zoals vastgelegd in het communicatiebeleidsplan speelt de werkgever ook als intermediair een belangrijke rol in de communicatie naar deelnemers. Om de werkgever daarbij te faciliteren zijn diverse tools beschikbaar zoals de werkgeverschecklist, de werkgevershandleiding en de informatiekaart met tips en handreikingen rond de belangrijke pensioenmomenten.

Ook organiseert ons fonds een basiscursus pensioen voor werkgevers, die in 2018 twee keer is georganiseerd. Ons fonds heeft twee digitale nieuwsbrieven verzonden naar werkgevers met informatie over de pensioenadministratie en over actuele ontwikkelingen bij ons fonds. Via de werkgeversportal is een brochure beschikbaar, met daarin op hoofdlijnen de relevante pensioeninformatie voor werkgevers.

Overdracht Pensioenfonds Ten Cate

Per 1 januari 2018 sloot Pensioenfonds Ten Cate aan bij ons fonds. Aan de hand van een communicatie-transitieplan is de communicatie uitgevoerd.

4. Financieel

4.1 premie

Ons fonds financiert de pensioenregeling (ouderdoms-, partner- en wezenpensioen) met een doorsneepremie. Deze premie is vastgesteld op 24% van de pensioengrondslag ¹⁾. Van de totale premie komt maximaal een derde voor rekening van de deelnemers. Om fluctuaties in de hoogte van de premie te voorkomen, stelt ons fonds de kostendekkende premie vast met een methodiek van premiedemping. Deze demping vindt plaats op basis van een verwacht rendement.

In de samenvatting van het actuair rapport in dit verslag is vermeld dat de over het verslagjaar ontvangen premie van 24% hoger is dan de conform de ABTN vastgestelde gedempte kostendekkende premie. De ontvangen premie is lager dan de premie die benodigd is om de dekkingsgraad op peil te houden.

1) Voor Ten Cate geldt een afwijkend premiepercentage.

De kostendekkende premie, gedempte kostendekkende premie en feitelijke premie zijn als volgt samengesteld:

	Kosten- dekkende premie	Gedempte kosten- dekkende premie	Feitelijke premie
Actuarieel benodigd	93.024	40.407	40.407
Opslag in stand houden vereist vermogen	20.186	8.768	8.768
Opslag voor uitvoeringskosten	6.537	6.537	6.537
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	19.167	19.167
Premiemarge	0	0	15.365
	119.747	74.879	90.244

4.2 ontwikkeling dekkingsgraad

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de bezittingen (het vermogen) en de verplichtingen (de uit te keren pensioenen, nu en in de toekomst) van ons fonds. Sinds de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is een voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen dan de actuele dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het fonds was ultimo 2018 103,8% (ultimo 2017 was deze 102,5%).

Het verloop van de dekkingsgraad in het verslagjaar zag er als volgt uit:

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Dekkings- graad 2018	Dekkings- graad 2017
Primo	2.834.627	2.736.778	103,6%	98,4%
Beleggingsopbrengsten	-21.755	144.401	-6,0%	5,6%
Premie	81.554	90.871	-0,5%	-0,5%
Waardeoverdrachten	-8.834	-8.592	0,0%	0,0%
Kosten	1.915	465	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-67.391	-67.819	0,1%	-0,1%
Kanssystemen	-25	-2.989	0,1%	0,1%
Toeslagverlening	0	0	0,0%	0,0%
Overige mutaties TV	443.661	355.796	2,4%	-0,1%
Andere oorzaken	-145	0	0,8%	0,2%
Ultimo	3.263.607	3.248.911	100,5%	103,6%

Het resultaat op beleggingsopbrengsten was negatief in 2018. Onder dit resultaat zijn het beleggingsrendement en de mutatie van de voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur verantwoord. Door de rentedaling gedurende 2018 is de

technische voorziening aanzienlijk gestegen, wat leidt tot een negatief resultaat. Daarnaast was het beleggingsrendement over 2018 negatief.

Het resultaat onder de "Overige mutaties (TV)" heeft hoofdzakelijk betrekking op de collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Ten Cate en op de gewijzigde actuariële grondslagen. Door de collectieve overdracht steeg het pensioenvermogen met ongeveer 444 miljoen euro en de technische voorziening steeg met 424 miljoen euro. De collectieve waardeoverdracht had per saldo een zeer gering positief effect op de dekkingsgraad. In 2018 heeft ons fonds de actuariële grondslagen onderzocht en geactualiseerd. Door de aanpassing van de grondslagen daalt de technische voorziening met ongeveer 68 miljoen euro.

Reële dekkingsgraad

Naast de (beleids)dekkingsgraad is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van ons fonds. Dit is de beleidsdekkingsgraad waarbij wordt verondersteld dat de opgebouwde pensioenen en pensioenuitkeringen in de toekomst worden verhoogd met de stijging van de prijzen (prijsindexatie). Ultimo 2018 bedroeg de reële dekkingsgraad 83,8% (ultimo 2017 was dit 82,2%).

Marktwaaarde dekkingsgraad

Dit is de dekkingsgraad waarbij de waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen zijn berekend op basis van de markttrente). Ultimo 2018 was de marktwaaarde dekkingsgraad 97,7% (ultimo 2017 was dit 100,1%).

Premiedekkkingsgraad

De premiedekkkingsgraad geeft weer of de premie hoog genoeg is om de nieuwe pensioenopbouw in te kopen op basis van de rentetermijnstructuur. Bij een premiedekkkingsgraad van 100% of meer wordt er voldoende premie geheven om de opbouw van de pensioenen te betalen. De ontwikkeling van de premiedekkkingsgraad was de afgelopen jaren als volgt:

datum	actuele dekkingsgraad	premie dekkingsgraad
1-1-2015	102,1%	116,5%
1-1-2016	97,0%	103,5%
1-1-2017	98,2%	93,6%
1-1-2018	103,6%	83,7%
1-1-2019	100,5%	90,0%

De premie heeft daarmee de afgelopen jaren een negatieve bijdrage geleverd aan het herstel van de financiële positie van ons fonds. Dit is vooral nadelig voor oud-deelnemers en pensioengerechtigden. Dit vermindert namelijk de kans op een toeslag en vergroot de kans op een verlaging van de pensioenen. Pensioengerechtigden hebben echter wel een volledige pensioenuitkering ontvangen, óók toen de dekkingsgraad onder de 100% lag. Het bestuur heeft een evenwichtige belangenafweging gemaakt en vindt de huidige premiedekkkingsgraad nog acceptabel. Het bestuur houdt de premiedekkkingsgraad nauwlettend in de gaten.

4.3 herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van ons fonds is lager dan de vereiste dekkingsgraad (per ultimo 2018 121,2%), waardoor sprake is van een tekort. Ons fonds heeft daarom een herstelplan. Daarin is vastgelegd welke maatregelen worden ingezet om binnen tien jaar het vereist eigen vermogen te behalen. In 2018 en wederom in het eerste kwartaal van 2019 heeft de jaarlijkse update van het herstelplan plaatsgevonden.

Voor ons fonds bestaat daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vierde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes

achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Op basis van het huidige herstelplan doet deze situatie zich naar verwachting niet voor en herstelt ons fonds zich 31 december 2020 tot het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

4.4 haalbaarheidstoets

Met een haalbaarheidstoets kijkt een fonds naar het pensioenresultaat. Ons fonds bekijkt of de afgesproken ambities kunnen worden gerealiseerd over een tijdshorizon van de komende 60 jaar, of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en of ons fonds voldoende herstelcapaciteit heeft. Als dat pensioenresultaat onvoldoende zou zijn, overlegt ons fonds met sociale partners welke maatregelen het kan nemen om het verwachte pensioenresultaat op het gewenste niveau te brengen. De haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd aan de hand van de risicohouding van ons fonds. De risicohouding van een fonds is de mate waarin een fonds (na overleg met sociale partners en de organen van ons fonds) beleggingsrisico's kan en wil lopen.

De volgende grenzen zijn in het kader van de risicohouding op lange termijn vastgesteld:

- de grens voor wat betreft het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie is gesteld op 85%. De grens voor wat betreft het pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie is gesteld op 94%;
- de grens voor wat betreft de maximale afwijking is op 30% gesteld.

Vanaf 1 januari 2016 moet ons fonds de haalbaarheidstoets jaarlijks herhalen. Sindsdien was het verwacht pensioenresultaat op basis van de haalbaarheidstoets voldoende. In 2018 bedroeg het verwacht pensioenresultaat 91% en in 2019 89%.

4.5 Z-score en performancetoets

Het is van belang dat een bedrijfstakpensioenfonds op langere termijn een toereikend beleggingsrendement haalt. Anders kunnen verplicht aangesloten ondernemingen stellen dat ze nadeel ondervinden van de verplichtstelling. De z-score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de portefeuillebenchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van een fonds het beter deden dan de benchmark. Een negatief getal betekent dat de beleggingen van een fonds het juist slechter deden. Ook de kosten tellen mee in de berekening. Pensioenfondsen berekenen elk jaar een z-score. Ook doen ze elk jaar een performancetoets. De performancetoets is een gemiddelde van de z-scores over vijf jaar.

Op basis van artikel 5 Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 kan een werkgever een verzoek tot vrijstelling indienen als uit de performancetoets blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het bedrijfstakpensioenfonds over een periode van vijf jaar in negatieve zin afwijkt van het rendement van de door een fonds vastgestelde normportefeuille. De performancetoets is negatief als de uitkomst lager is dan 0. Voldoet het verzoek van de werkgever aan de in het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 gestelde voorwaarden, dan moet ons fonds de vrijstelling verlenen. De z-score in 2018 is 0,34. De performancetoets is 0,43. Er is dan ook geen grond tot inwilliging voor vrijstelling.

5. Beleggingen

5.1 marktontwikkelingen 2018

Macro economische terugblik: toegenomen zorgen in 2018

De economische groei was in 2018 minder gebalanceerd dan in 2017. Zo vertoonde de Amerikaanse economie een sterkere groei dan verwacht, onder andere door de extra impuls van aanzienlijke belastingverlagingen. De economische groei in de EMU viel daarentegen juist lager uit dan verwacht, met name als gevolg van afzwakkende internationale handel en politieke onrust. Op hoofdlijn bleef de wereldeconomie ook in 2018 herstellen. De wereldgroei lag in 2018 per saldo ongeveer gelijk aan die in 2017: dicht tegen 4% in reële termen.

Daarmee lag de mondiale groei hoog genoeg om de werkloosheid verder te reduceren. Dat leidde eindelijk ook tot een toename van de loonstijgingen. Zowel in de VS als in de EMU liepen de loonstijgingen op naar het hoogste niveau sinds de kredietcrisis van

2008. Hiermee nam de angst voor deflatie af, waardoor de normalisering van het crisisbeleid van centrale banken aanhield. De Amerikaanse centrale bank (de "Fed") verhoogde gestaag de rente en liet de eerder aangekochte obligatieportefeuille geleidelijk krimpen. De Europese Centrale Bank reduceerde en beëindigde uiteindelijk de nieuwe obligatieaankopen in haar kwantitatieve verruimingsprogramma (QE).

Richting jaareinde namen echter de signalen significant toe dat de wereldeconomie aan kracht inboette. Met name de Europese en Chinese economie verzwakten. Binnen de EMU stagneerde vooral de Italiaanse economie, mede door de politieke onrust rond de begrotingsplannen van de nieuwe regering. Opvallend was ook de scherpe groeiterugval in Duitsland.

In combinatie met angst voor te veel renteverhoging door de Fed en toenemende zorg over escalatie van de internationale handelsconflicten en andere politieke dossiers, leidde dit in het vierde kwartaal tot scherpe correcties in de financiële markten. Zowel de koersen van de beleggingen in de returnportefeuille als de rentes daalden aanzienlijk. Temeer daar signalen van negatieve invloed op winsten van internationale ondernemingen sterker werden.

Een presidentiële topontmoeting tussen Donald Trump en Xi Jinping voorkwam verdere escalatie van het handelsconflict tussen de VS en China, maar leverde nog weinig concrete stappen op richting ontspanning. In de VS zelf was bovendien sprake van een gedeeltelijke sluiting van de Amerikaanse overheid als gevolg van een begrotingsconflict over de door het Witte Huis gewenste Mexicaanse muur.

Ook de onderhandelingen tussen de EU enerzijds en het VK (Brexit) en Italië (begroting) anderzijds boden niet voldoende uitkomst om de financiële markten tot rust te brengen. De Britse regering wist weliswaar een akkoord te bereiken met de EU, maar besloot dit te elfder ure niet aan het Britse parlement voor te leggen uit angst voor verwerping. Hierdoor bleef onzekerheid rondom de Brexit aanhouden. De populistische Italiaanse regering bereikte uiteindelijk een akkoord met de EU over haar begrotingsplannen. Zorgen over hogere Italiaanse schulden en de spanningen in de Italiaanse regering bleven evenwel bestaan.

Vooruitblik financiële markten 2019

Vooralsnog lijkt er per saldo nog sprake te zijn van een mondiale economische expansie die sterk genoeg is om tot verdere werkgelegenheidsgroei, looninflatie en renteverhoging door centrale banken te leiden. Echter, het risico dat economieën nu toenemend stagneren, is aanzienlijk toegenomen. Onder andere escalatie van de handelsconflicten, een harde landing van de Chinese economie en andere (geo-)politieke escalatie kunnen leiden tot verdere verzwakking. In dat geval zal ook van renteverhoging door centrale banken geen sprake meer zijn.

5.2 Beleggingsbeleid en -beslissingen 2018

In deze paragraaf geven wij een terugblik op het in 2018 door het fonds gevoerde beleggingsbeleid en gaan wij in op de belangrijkste beleggingsbeslissingen.

Rendement

Ons fonds heeft als hoofddoelstelling om op lange termijn een hoger rendement te behalen dan de waardeverandering van de verplichtingen van ons fonds. Dit overrendement ten opzichte van de verplichtingen is nodig om ons fonds verder te laten herstellen en toeslagverlening in de toekomst mogelijk te maken. In 2018 is deze doelstelling niet gehaald, vooral door de ongunstige marktontwikkelingen in het vierde kwartaal. Het overrendement ten opzichte van de verplichtingen bedroeg over heel 2018 - 4,7%. Over een periode van 3 jaar is het gerealiseerde overrendement 1,3%.

Naast de doelstelling om een overrendement ten opzichte van de verplichtingen te behalen, wordt ook beoordeeld hoe het rendement van ons fonds zich verhoudt tot de specifieke portefeuille benchmark. In 2018 is een netto rendement behaald van -0,7%. Dit is iets lager dan het benchmarkrendement van -0,4%. Het verschil kan grotendeels worden verklaard uit de kosten van het vermogensbeheer die in het netto rendement wel worden meegenomen, maar niet in het resultaat van de benchmark.

In de onderstaande tabel worden de resultaten weergegeven.

	Beleggingen	Ver- plichtingen (marktrente)	Beleggingen Benchmark	Over- rendement t.o.v. ver- plichtingen	Over- rendement t.o.v. benchmark
Vierde kwartaal 2018	-2,4%	3,8%	-2,2%	-6,2%	-0,2%
1 jaar voorschrijdend ¹⁾	-0,7%	4,0%	-0,4%	-4,7%	-0,3%
3 jaar voorschrijdend ¹⁾	4,5%	3,2%	4,6%	1,3%	-0,1%
5 jaar voorschrijdend ¹⁾	6,5%	7,4%	6,5%	-0,9%	0,0%

1) Betreft geannualiseerd rendement.

Collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds Ten Cate

De laatste kwartalen van 2017 stonden in het teken van de voorbereiding van de collectieve waarde overdracht van Pensioenfonds Ten Cate naar ons fonds. Pas nadat bekend werd dat de collectieve waardeoverdracht definitief door zou gaan (ultimo november 2017), is een aantal posities in de portefeuille ingenomen vooruitlopend op de overdracht van het vermogen van Pensioenfonds Ten Cate. Effectuering en de transitie van de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds Ten Cate naar de portefeuille van ons fonds heeft in de eerste helft van januari 2018 plaatsgevonden en is goed verlopen. Daarbij is ook aanzienlijk bespaard op aankoopkosten. Door deze overdracht is het belegd vermogen van ons fonds toegenomen met ongeveer € 420 miljoen. Bij de overdracht van het vermogen van Pensioenfonds Ten Cate is geprobeerd de portefeuille van ons fonds zoveel mogelijk terug te brengen naar de strategische gewichten. Daarbij heeft ons fonds er verder naar gestreefd de transactiekosten zo beperkt mogelijk te houden. Met deze collectieve waardeoverdracht en de eerdere collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Textielverzorging heeft ons fonds inmiddels veel ervaring.

Verhouding matchingportefeuille - returnportefeuille

De beleggingsportefeuille van ons fonds bestaat uit een matchingportefeuille en een returnportefeuille. Begin 2018 is met de collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Ten Cate naar ons fonds de verhouding tussen matching- en returnportefeuille teruggestuurd naar strategische verhouding 50% / 50%. Door marktontwikkelingen in 2018 –en met name in het laatste kwartaal– is de verhouding matching-return aan het eind van 2018 uitgekomen op 51,6% / 48,4%. Doordat de matching portefeuille en returnportefeuille in 2018 niet veel hebben afgeweken van de strategische wegen, heeft dat nauwelijks invloed gehad.

Renteafdekking

Ons fonds heeft als strategisch doel om 50% van het renterisico (op UFR-basis) af te dekken. Naast de omvang van de renteafdekking spelen ook andere factoren een rol, zoals keuze van instrumenten (bijvoorbeeld obligaties of derivaten) en de verdeling over looptijden. Om ex-post de effectiviteit van de renteafdekking te bepalen, onderscheiden we drie onderdelen: het werkelijke volume van de renteafdekking, de instrumentkeuze en de looptijdpositionering.

Aankoop kortlopende obligatieportefeuille

Eind 2018 is binnen de matchingportefeuille een deel van de langlopende staatsobligatieportefeuille verkocht. Met de opbrengst zijn kortlopende staatsobligaties teruggekocht en zijn rentederivaten afgesloten om het niveau van rente-afdekking op het niveau van voor de verkoop te houden. Deze transactie is geïnitieerd om een rendementsverbetering binnen de matchingportefeuille te bereiken en om te zorgen dat het rendement van de matchingportefeuille dicht bij het rendement van de pensioenverplichtingen komt te liggen. Begin 2019 vindt een tweede aankoop van kortlopende staatsobligaties in combinatie met rentederivaten ten koste van langlopende staatsobligaties plaats.

Bijdragen vermogensclusters returnportefeuille

Binnen de returnportefeuille worden drie vermogensclusters onderscheiden: aandelen, onroerend goed en hoogrentende waarden. Doelstelling is dat deze categorieën beter renderen dan de verplichtingen zich ontwikkelen. Dat is per saldo niet gebeurd, vooral door het slechte vierde kwartaal van 2018. Aandelen hebben met -2,9% de grootste negatieve bijdrage geleverd aan het totaal rendement van -0,7%. Hoogrentende obligaties hadden een beperkt negatieve bijdrage van -0,3%. Alleen onroerend goed had een beperkte positieve bijdrage van 0,3%.

Afdekking US-dollar-valutarisico op 50% in plaats van 90%

Strategisch dekt ons fonds het risico op waardedalingen van US-dollar, Britse Pond en Yen voor 90% af (inclusief illiquide categorieën). In afwijking van dit strategisch beleid heeft ons fonds het beleid van een lagere afdekking van het US-dollar-risico voortgezet, namelijk afdekking voor 50%. Belangrijke overweging daarbij was de mogelijkheid op een Euro-break up (als gevolg van verkiezingen in verschillende landen, waaronder Italië), waarbij de US-dollar in zo'n situatie als mogelijke 'save-haven' kan fungeren. De US-dollar versterkte ten opzichte van de Euro gedurende het jaar met zo'n 7%. Hierdoor droeg de lagere dollarafdekking positief bij aan het resultaat.

Verdere opbouw discretionair Private Equity

In 2018 heeft ons fonds in het kader van het discretionaire Private Equity Programma verschillende commitments afgegeven aan Private Equity-managers. Door het toegenomen vermogen van ons fonds heeft het bestuur besloten het jaarlijks commitment van in totaal ongeveer € 30 miljoen te verhogen tot € 50 - 60 miljoen. Dit wordt verdeeld over verschillende Private Equity-managers. Het doel is om gefaseerd te komen tot de opbouw van de strategische allocatie van 4,5% gespreid over meerdere jaarlagen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Ons fonds wil rekening houden met de invloed van zijn beleggingen op de maatschappij. (Lees meer hierover in het interview met Jan Hasselman in dit bestuursverslag.) Ook is ons fonds er van overtuigd dat mens, milieu en ondernemingsbestuur op de lange termijn de risico-rendementsverhouding van beleggingen beïnvloeden. Deze factoren staan ook wel bekend onder de term ESG (environmental, social en governance). Vanuit deze visie is ons fonds sinds 2008 ondertekenaar van de Principles for Responsible Investment (Principes voor Verantwoord Beleggen). Dat is een organisatie ondersteund door de Verenigde Naties en ontwikkelaar van een wereldwijde standaard voor verantwoorde beleggen. Het verantwoord beleggingsbeleid van ons fonds is op deze principes gebaseerd en komt tot uitdrukking in de pijlers Uitsluiting, ESG-integratie, Actief Aandeelhouderschap en Klimaat.

Ons fonds ondertekent het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen-convenant

Ons fonds is één van de 73 initiële ondertekenaars van het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. In dit convenant hebben de ondertekenende pensioenfondsen afspraken gemaakt met NGO's, vakbonden en de Nederlandse overheid om samen te werken op het vlak van maatschappelijk verantwoord beleggen én concreet internationale standaarden op te nemen in beleid. Het gaat hierbij om de standaarden van de Verenigde Naties over bedrijfsleven en mensenrechten (United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights) en de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen waarin wordt weergegeven op welke wijze internationale bedrijven mensenrechtenrisico's in hun bedrijfsvoering identificeren, prioriteit moeten geven en hier ook gevolg aan dienen te geven.

Uitsluitingen

Het uitsluitingsbeleid bepaalt welke ondernemingen en landen van mogelijke investeringen worden uitgesloten wegens betrokkenheid bij respectievelijk controversiële producten óf naar aanleiding van sancties uitgevaardigd door de Verenigde Naties óf Europese Unie. Ons fonds sluit ondernemingen uit als hun activiteiten of een deel er van in strijd zijn met internationale verdragen. Ook wordt een onderneming uitgesloten, wanneer een dialoog met een onderneming over een significant ESG-risico niet het vooraf beoogde resultaat heeft bereikt. Ons fonds belegt ook niet in staatsobligaties van een land onderhevig aan internationale sancties. In 2018 hebben wij dertien landen en 36 bedrijven uitgesloten.

Jan Hasselman: 'Op lange termijn levert MVB het beste rendement'

Jan Hasselman is werkgevers-bestuurslid en voorzitter van de Beleggingscommissie van ons fonds en werkt daarnaast bij Interface Europe BV. Hij legt uit waarom ons fonds Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) belangrijk vindt.

Waarom is MVB belangrijk voor Bpf MITT?

"We kijken naar de lange termijn. Wij zien het als onze plicht om voor een 21-jarige van nú een goed pensioen te regelen voor stráks. Je hebt het al snel over een periode van 70 jaar. We zien daarom ook een zorgplicht. Stráks moet er ook nog een leefbare wereld zijn."

'Op lange termijn hebben bedrijven die duurzaam ondernemen de toekomst'

Levert MVB wel genoeg op?

"Een goed pensioen is onze kerntaak. Maar het een sluit het ander niet uit. Groen beleggen kost geen geld. Integendeel. Op lange termijn hebben bedrijven die duurzaam ondernemen de toekomst. Daar ligt dus de kans op goed rendement op lange termijn."

Toch is het een hardnekkig misverstand: duurzaamheid kost geld.

"Ik weet ook niet waar het vandaan komt. Maar MVB is gewoon slim. Als ik kijk naar Interface Europe BV. In 1994 zijn we al gaan kijken hoe we onze tapijttegels duurzamer konden produceren. Stapje voor stapje, want je moet er wel voor investeren. Wij gebruiken veel gerecycled materiaal en we produceren veel minder afval, want we snijden de tegels met een nieuwe techniek, zodat er minder 'restjes' overblijven. Die investeringen van toen leveren ons bedrijf nu geld op. Duurzamer is slimmer."

Welke rol speelt MVB in het beleggingsbeleid van Bpf MITT?

"We hebben een strikt uitsluitingsbeleid voor bedrijven en landen die echt fout bezig zijn. Is een bedrijf (nog) niet duurzaam? Dan gaat hij niet meteen op een zwarte lijst. Wij denken dat je meer bereikt als je je invloed aanwendt om van binnenuit duurzaamheid te stimuleren."

Hoeveel invloed heeft Bpf MITT?

"Met een belegd vermogen van € 3,3 miljard... niet zoveel. Dat is wereldwijd een druppel in een emmer water. Daarom hebben wij afgelopen jaar – samen met andere pensioenfondsen – het IVMB-convenant getekend waarin we beloven duurzaam te beleggen. Bpf MITT onderschreef deze principes al. Maar samen met anderen kunnen we duurzaamheid nog meer handen en voeten geven."

ESG-integratie

ESG-integratie betekent het systematisch meewegen van de mogelijke invloeden van mens, milieu en ondernemingsbestuur in de beleggingsbeslissingen. Op deze manier is het mogelijk om beursgenoteerde bedrijven op basis van hun ESG-prestaties een score te geven. Een zwakke score kan leiden tot uitsluiting (ook wel negatieve screening genoemd), sterke scores tot insluiting (positieve screening). In het geval van actieve beleggingsmandaten worden ESG-factoren in de bedrijfsanalyses meegewogen.

Ons fonds heeft sinds 2016 een negatieve screening op basis van ESG-factoren in haar aandelenportefeuilles. Hierbij worden de 10% slechtst scorende ondernemingen (met name op gebied van governance) in de standaard regionale aandelenbenchmark uitgesloten van de portefeuille. Na drie jaar is deze ESG-screening geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de ESG-screening per saldo een positief effect heeft gehad op de rendementen van de aandelenportefeuille. In Europa, het Verre Oosten en Opkomende Landen hebben de uitsluitingen een positieve toegevoegde waarde opgeleverd. Uitsluitingen in Noord-Amerika hebben daarentegen beperkt negatief bijgedragen. In totaal bedraagt de toegevoegde waarde over drie jaar bijna € 2,75 miljoen. Een aantal ondernemingen, dat op basis van de screening op ESG-factoren is uitgesloten, is de afgelopen jaren negatief in het nieuws geweest. Veelal betrof het hier governance issues

Ons fonds wil dat (externe) vermogensbeheerders dezelfde waarde hechten aan verantwoord beleggen als ons fonds. Daarom monitoren wij deze vermogensbeheerders op basis van de zogenaamde Planet-score, waarbij punten worden toegekend aan het niveau van beleid, de ESG-integratie en ESG-rapportage. Ons fonds verwacht van (externe) managers dat zij waar mogelijk ESG-factoren in het beleggingsbeleid meenemen.

Actief aandeelhouderschap

Ons fonds stelt zich namens haar deelnemers op als een actief aandeelhouder. Dit bestaat uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het uitvoeren van een constructieve dialoog met bedrijven waarin belegd wordt. MN voert het actief aandeelhouderschap namens ons fonds uit.

Dialoogbeleid

MN voert namens ons fonds een bedrijfsdialogenprogramma met toonaangevende retail- en kledingbedrijven en hun belangrijkste leveranciers om een positieve verandering te bewerkstelligen. Deze gesprekken hebben als doel het belang van beleggers te behartigen en de verduurzaming van bedrijven te versnellen. Het bedrijfsdialoogbeleid bestaat uit de volgende kernprojecten:

Platform Living Wage Financials: Leefbaar loon in de kledingindustrie

De kledingsector is één van de meest arbeidsintensieve sectoren ter wereld. Toch zijn in veel kledingproducerende landen de lonen meestal niet hoog genoeg. Dit betekent dat deze mensen niet kunnen voorzien in hun basisbehoeften, zoals huisvesting of eten.

Bij ons fonds erkennen we dat de betaling van een leefbaar loon een fundamenteel mensenrecht vormt. Als bedrijven een leefbaar loon betalen, komt dit bovendien andere mensenrechten en het borgen van veilige arbeidsomstandigheden ten goede. Dit voorkomt bijvoorbeeld kinderarbeid en overwerk en het bevordert het schoolgaan van kinderen. Voor een zware werkdag moeten werknemers een loon krijgen waarvan ze zouden kunnen leven. Ons fonds gaat daarom de dialoog aan over Leefbaar Loon.

Om onze krachten effectief te kunnen inzetten, is ons fonds ondersteuner van het zogenaamde Platform Living Wage Financials, een Nederlandse investeerderscoalitie die erop gericht is leefbaar loon te bevorderen. Het platform bestaat eind 2018 uit dertien financiële instellingen. Gedurende 2018 heeft dit werk concrete resultaten opgeleverd. Onze engagementactiviteiten helpen bedrijven om interne discussies bij textielbedrijven over leefbaar loon te stimuleren en het probleem hoog op de agenda te zetten. Het Platform Living Wage Financials zet zich ook in 2019 in voor een leefbaar loon. Naast de textielsector is het Platform nu bezig de methodiek ook voor andere sectoren te gebruiken, zodat het Platform een leefbaar loon kan nastreven in andere sectoren.

Verlenging van het Bangladesh Akkoord (loopt van 2017 - 2021)

Dit behelst het engagement met kledingbedrijven rondom het afronden van afspraken uit het oude akkoord en de start van activiteiten volgens het nieuwe akkoord. In 2018 heeft ons fonds via uitvoerder MN lobby gevoerd om de hernieuwing van het Bangladesh Akkoord te bewerkstelligen met andere investeerders.

IMVB-convenant Duurzame Kleding en Textiel (2016 - 2021)

Ons fonds is een van de officiële steunbetuigers van het Nederlandse IMVB-convenant Duurzame Kleding en Textiel. Dat is een overeenkomst ondertekend door bijna tachtig partijen en goed voor meer dan een derde van de omzet op de Nederlandse kledingmarkt. Bedrijven en organisaties die dit convenant hebben ondertekend, hebben afgesproken nauw samen te werken om onder andere discriminatie, kinderarbeid en gedwongen arbeid tegen te gaan. De doelstelling is dat, gemeten in afzet in Nederland, in 2018 minstens de helft en in 2020 80% van de Nederlandse kleding- en textielsector meedoet. Ons fonds onderschrijft ook de Intentieverklaring IMVB-afspraken pensioenfondsen van de Pensioenfederatie. In 2018 is de intentie uitgesproken om afspraken te maken over een relevante en vaste bijdrage van ons fonds aan het convenant.

Governance

Op het gebied van governance (goed bestuur) is MN namens ons fonds met ondernemingen in gesprek over verschillende onderwerpen. In 2018 gingen deze gesprekken over beloningsbeleid, de diversiteit in samenstelling van het bestuur en de mate waarin bedrijven rapporteren over hun langetermijnstrategie. Er zijn met verschillende ondernemingen binnen de Nederlandse bankensector gesprekken gevoerd over de bestuursstructuren van de banken, en de controlemechanismen om witwassen, fraude en corruptie tegen te gaan.

Stemmen

Het stembeleid van ons fonds wordt uitgevoerd voor de ondernemingen waarin we beleggen. Door middel van het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen beïnvloedt ons fonds het bestuursbeleid van ondernemingen. Hiermee voldoet ons fonds aan de eisen die de wetgever stelt aan institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen. Ons fonds stemde in 2018 wereldwijd op 18.205 onderwerpen op vergaderingen van ondernemingen waarin we beleggen. Het stembeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Klimaat

In aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het klimaatakkoord van Parijs in 2015, heeft ons fonds een klimaatbeleid opgesteld dat bestaat uit de volgende acties:

- jaarlijks meten en publiceren van de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuilles;
- binnen deze aandelenportefeuilles de tien bedrijven met de grootste CO₂-uitstoot aanspreken op hun verantwoordelijk en hen motiveren deze uitstoot terug te brengen;
- meedenken met en adviseren van overheden en andere wet- en regelgevers over het naleven van effectieve klimaatregulering;
- bewustzijn over klimaat vergroten bij externe managers en hen verantwoordelijk stellen voor het inzichtelijk en meetbaar maken van de CO₂-uitstoot in hun portefeuilles.

6. Actuarieel

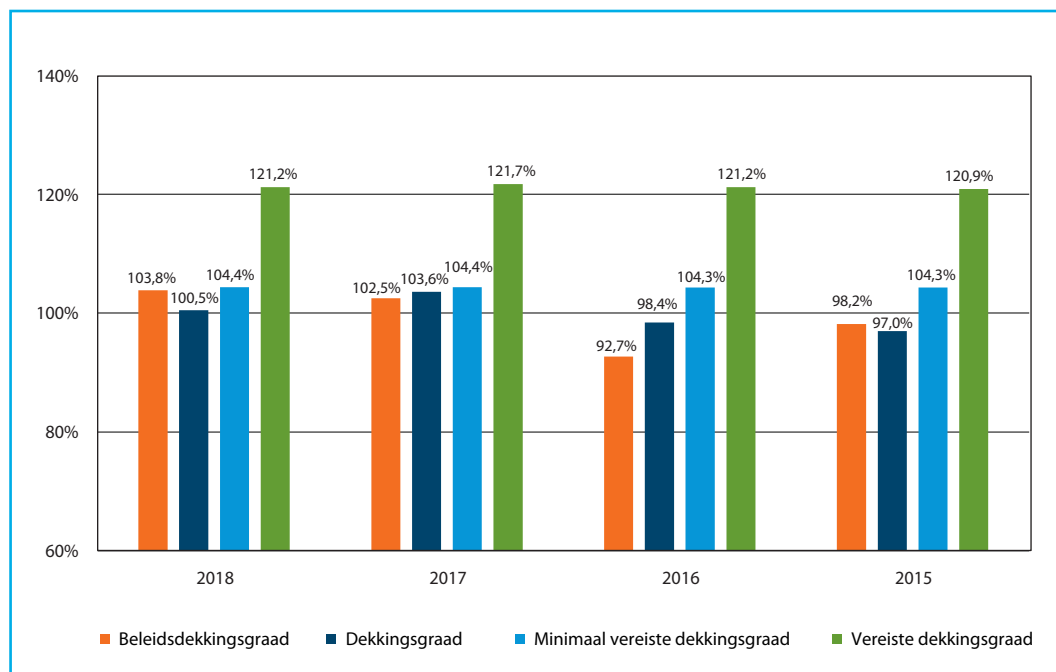
6.1 Samenvatting van het actuarieel rapport

Deze samenvatting toont, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van ons fonds. Ter vergelijking van de cijfers van het huidige boekjaar zijn referentiecijfers opgenomen.

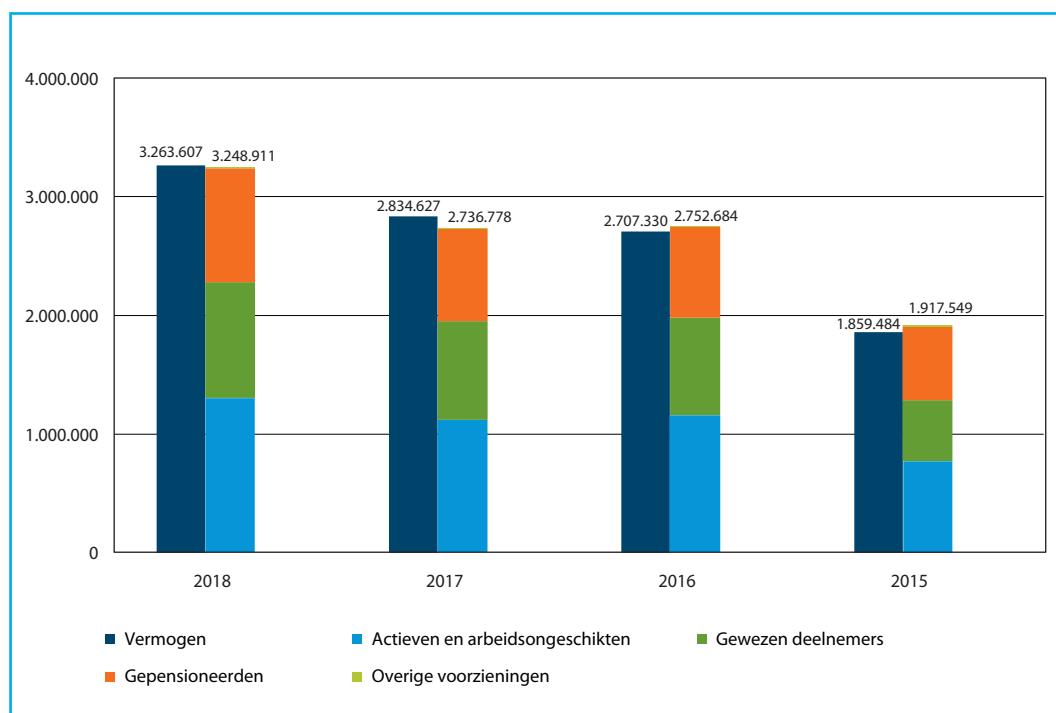
Financiële positie

De dekkingsgraad liet over het boekjaar een daling zien van 103,6% ultimo 2017 naar 100,5% ultimo 2018. De beleidsdekkingsgraad van ons fonds steeg in 2018 van 102,5% naar 103,8%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 is daarmee lager dan zowel de vereiste dekkingsgraad van 121,2% als de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4%. Hiermee is er sprake van een dekkingstekort.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorzieningen (bedragen in de grafiek x € 1.000,-) ultimo jaar weer.

Het vermogen en de voorziening liggen eind 2018 fors hoger dan vorig boekjaar. Dit wordt met name veroorzaakt door de inkomende collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Ten Cate uit hoofde waarvan bijna 444 miljoen euro aan vermogen en 424 miljoen euro aan voorziening is overgenomen.

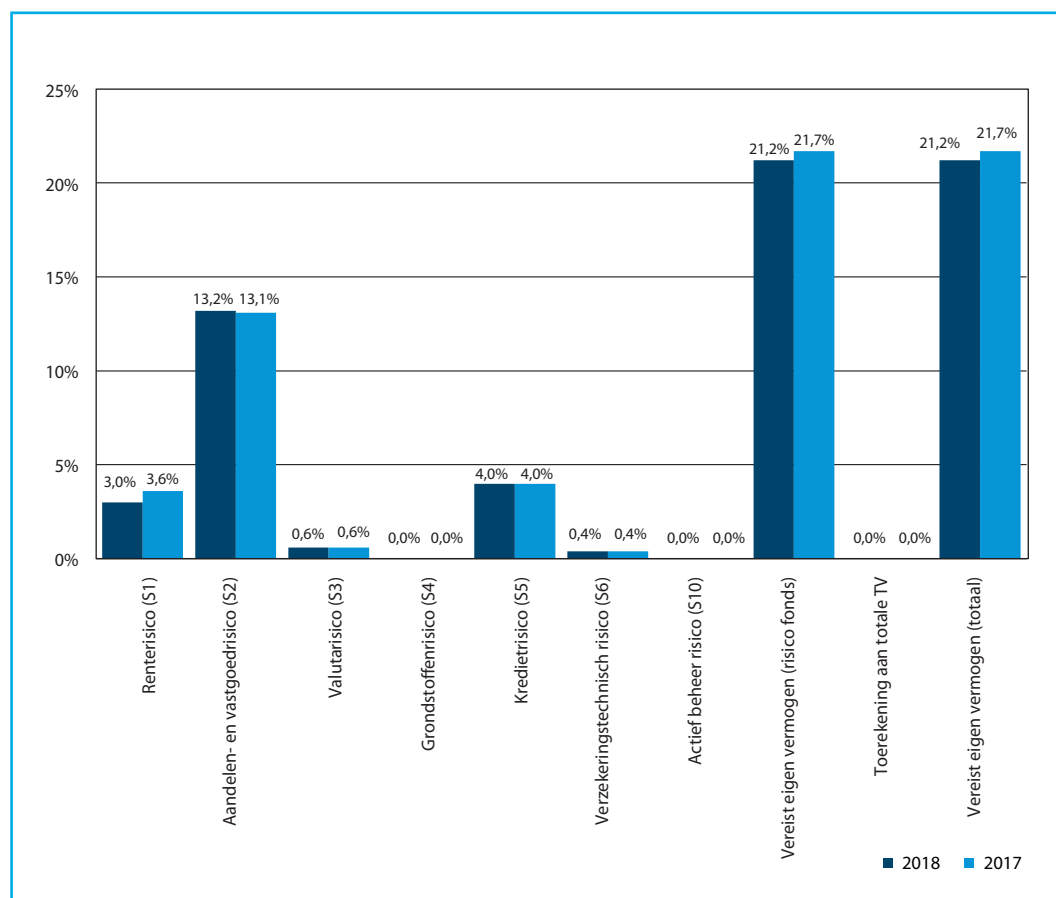
(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,4% ultimo 2018.

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de feitelijk vereiste dekkingsgraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de strategisch vereiste dekkingsgraad genoemd). Ultimo 2018 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 121,1% en de strategisch vereiste dekkingsgraad 121,2%.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 103,8% getoetst aan de strategisch vereiste dekkingsgraad ter hoogte van 121,2%. Ons fonds verkeert derhalve in een tekortsituatie.

De volgende grafiek toont de verdeling over de verschillende risico-componenten van de strategisch vereiste eigen vermogens ultimo 2017 en 2018.

Herstelplan

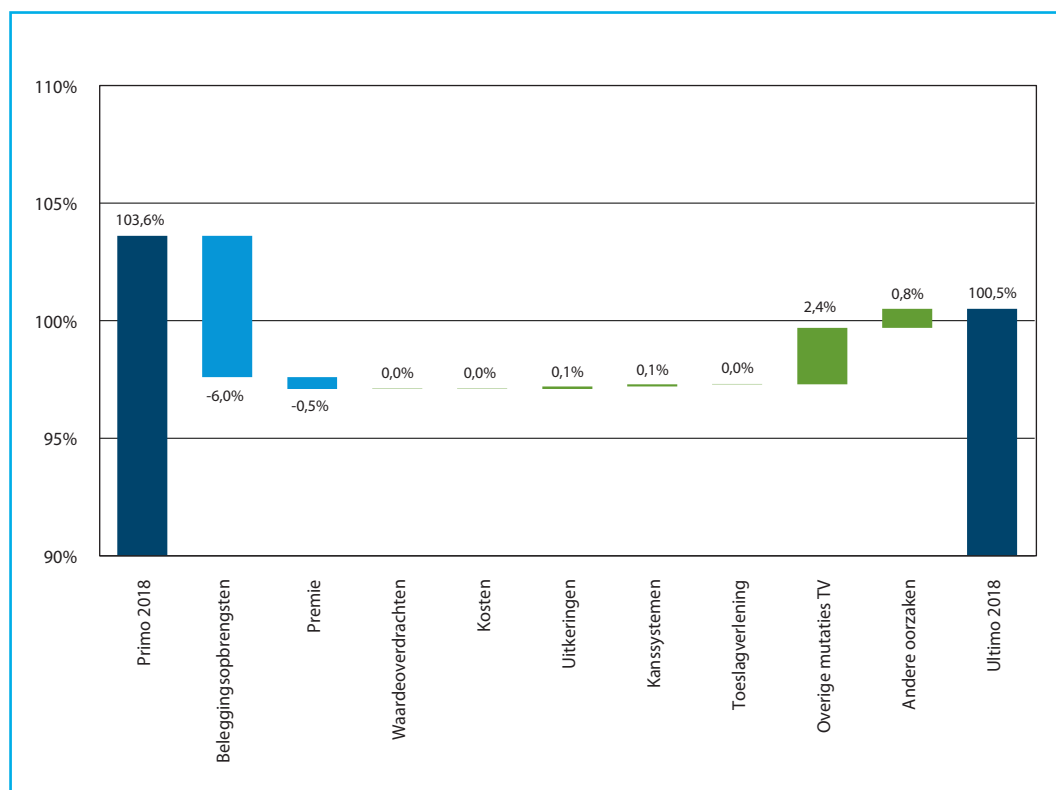
Ons fonds heeft begin 2018 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2018 een beleidsdekkingsgraad van 105,8%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 103,8% lager is.

Ons fonds heeft in het eerste kwartaal van 2019 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat ons fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Voor ons fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad voor het vierde opeenvolgende meetmoment lager is dan het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad. Als de beleidsdekkingsgraad op zes achtereenvolgende meetmomenten lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad op het zesde meetmoment eveneens lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan moet ons fonds kortingsmaatregelen nemen. Om deze kortingsmaatregelen te voorkomen, dient de beleidsdekkingsgraad derhalve uiterlijk ultimo 2020 hoger dan of gelijk te zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4%. Op basis van het herstelplan dat begin 2019 is opgesteld, wordt dit naar verwachting gerealiseerd.

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkinggraad van 3,1%-punt in 2018 volgt uit het negatieve resultaat van € 83.153.000,- in het boekjaar. In 2017 was er een positief resultaat van € 143.203.000,-. De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

Uit de grafiek valt op te maken dat de daling van de dekkinggraad in 2018 primair komt door het negatieve resultaat op beleggingsopbrengsten. Onder dit resultaat zijn het negatieve beleggingsrendement en de stijging van de voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur verantwoord. De mutatie van de voorziening door de wijziging van de rentetermijnstructuur heeft daarbij een groot aandeel in het totale negatieve resultaat op beleggingsopbrengsten in 2018. Naast het resultaat op beleggingsopbrengsten heeft ook de nieuwe opbouw uit premie negatief bijgedragen aan de dekkinggraadontwikkeling.

De component "overige mutaties technische voorzieningen (TV)" heeft aanzienlijk positief bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkinggraad. Onder deze component zijn onder andere de resultaten verantwoord die ontstaan door de collectieve waardeoverdracht van Ten Cate en de resultaten uit hoofde van de wijziging van de actuariële grondslagen ultimo 2018. Met name de gewijzigde actuariële grondslagen zorgden voor een stijging van de dekkinggraad. Deze resultaten worden in paragraaf 6.10 uitgebreid toegelicht.

Ten aanzien van de grafiek merken wij op dat alle procentuele resultaten individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. Hierbij is de component "andere oorzaken" de saldogpost in het dekkinggraadverloop.

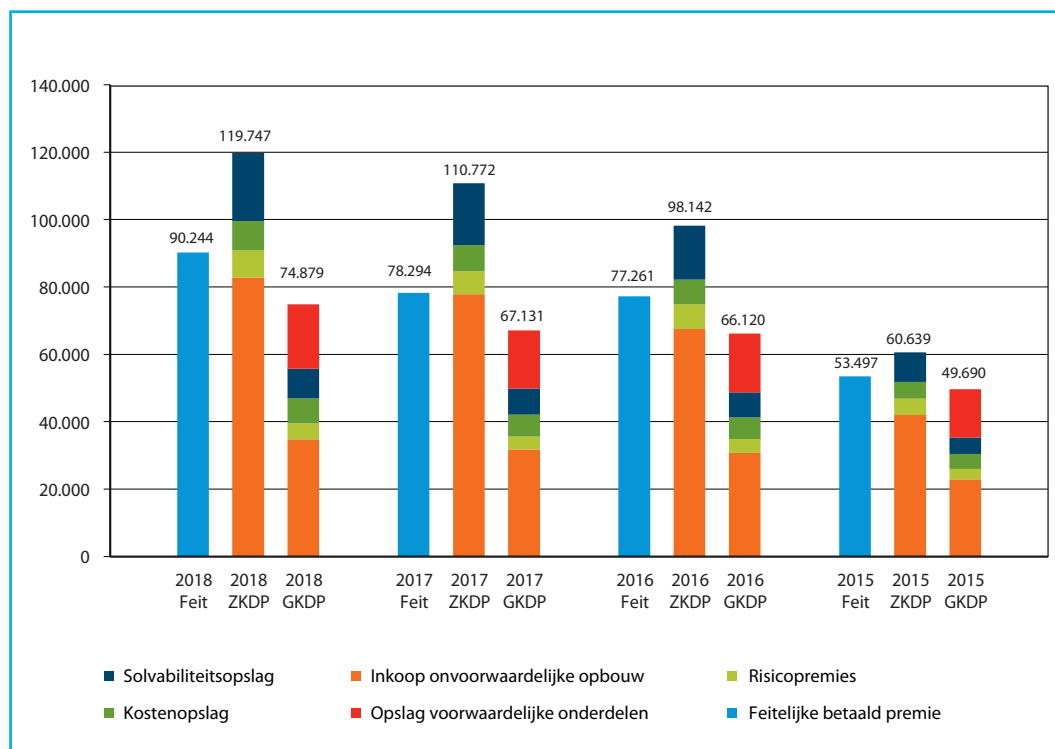
¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt de DNB-jaarstaat J605.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2018 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, gebaseerd op het verwachte toekomstig rendement. Het verwacht rendement minus de verplichte afslag op de rente voor toeslagen is gebaseerd op de methodiek en de maximale parameters zoals vermeld in art. 23a Besluit FTK.

De gedempte kostendeekkende premie bedraagt € 74.879.000,-. De feitelijke betaalde premie is met € 90.244.000,- hoger.

De feitelijk ontvangen premie (Feit), de zuivere kostendeekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendeekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven (bedragen in de grafiek x € 1.000,-). Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

Om inzicht te geven in het effect dat de nieuwe opbouw uit premie heeft op de financiële positie van ons fonds, tonen we in de volgende tabel de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief (negatief) effect op de financiële positie van ons fonds, indien de premiedekkingsgraad hoger (lager) is dan de feitelijke dekkingsgraad. Zoals uit de tabel valt op te maken, heeft de nieuwe opbouw in 2018 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de financiële positie van ons fonds, omdat de premiedekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. De nieuwe opbouw heeft in 2018 een negatieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad van circa 0,4%-punt ¹⁾.

	2018	2017	2016	2015
Dekkingsgraad primo boekjaar	103,6%	98,4%	97,0%	102,1%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	90,0%	83,7%	93,6%	103,5%
Impact nieuwe opbouw op dekkingsgraad	-0,4%	-0,4%	-0,1%	0,0%

1) De hier getoonde impact van de nieuwe opbouw op de dekkingsgraad wijkt mogelijk licht af van het effect van de premie conform het dekkingsgraadverloop. Dat komt doordat de procentuele effecten in het dekkingsgraadverloop zijn afgerond en hier van onafgeronde cijfers is uitgegaan. Voorts is in het verloop in het bestuursverslag aangesloten bij de resultaten-analyse conform de DNB-staat J605, waarbij het resultaat op toekomstige kosten wordt verantwoord onder kosten, terwijl hier wordt uitgegaan van de definitie van de premiedekkingsgraad, waar de opslag voor toekomstige kosten onderdeel van uitmaakt.

6.2 Verzekerdenbestand

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Stand per 1 januari 2018	18.213	64.401	50.244
Mutaties door:			
Nieuwe toetredingen	3.861	-1	0
Ontslag met premievrije aanspraak	-3.360	3.360	0
Waardeoverdracht	0	-352	0
Collectieve waardeoverdracht Ten Cate	828	1.169	1.311
Overlijden	-37	-250	-1.444
Ingang pensioen	-225	-1.619	2.488
Afkoop	0	-303	-1.120
Andere oorzaken	429	-1.001	4
Mutaties per saldo	1.496	1.003	1.239
Stand per 31 december 2018	19.709 ¹⁾	65.404	51.483

1) Waarvan deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling

1.439

Specificatie pensioengerechtigden	2018	2017
Ouderdomspensioen	45.149	44.245
Partnerpensioen	6.148	5.834
Wezenpensioen	186	165
Totaal	51.483	50.244

Ilse van Eekelen: 'We verkleinen de kans op verrassingen'

Ilse van Eekelen, werknemers-bestuurslid namens het FNV, is de beoogde sleutelfunctiehouder risicobeheer bij Bpf MITT.

Wat voor risico's moet een fonds managen?

"Pensioen kent veel risico's, financiële en niet-financiële, die het bestuur moet onderkennen en beheersen. Dat is heel breed. Denk aan het risico dat je beleggingen minder waard worden, dat de rente daalt of het risico dat je IT-systemen niet goed draaien. We besteden veel uit, maar het bestuur heeft altijd de eindverantwoordelijkheid."

Hoe houdt het fondsbestuur vinger aan de pols?

"Onze uitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerder rapporteren aan het bestuur en het bestuur kijkt of we alle risico's in ons vizier hebben, hoeveel risico we willen lopen, welke maatregelen nodig zijn, etc. Dat was al zo, dat is in 2018 ook niet gewijzigd. We hebben het nu anders georganiseerd en vastgelegd in een integraal risicomanagementbeleid. Een van de zaken die we sinds 2019 anders georganiseerd hebben, is het benoemen van een bestuurder tot sleutelfunctiehouder en het inrichten van een risicocommissie. Aanleiding is nieuwe Europese regelgeving die dat voorschrijft. Ook toezichthouders houden dit scherp in de gaten. Het is belangrijk. We willen voor onze deelnemers een financieel onbezorgde oude dag regelen. We houden niet van verrassingen."

Wat doet de sleutelfunctiehouder?

"Ik adviseer het bestuur over het beleid, de processen en de afgesproken procedures. Samen bepalen we hoeveel risico we willen of kunnen lopen. Alles moeten we documenteren."

Je moet vastleggen hoe je je risico's in de hand houdt en laten zien dat je erover hebt nagedacht. Ik moet erop toezien dat dat goed gebeurt. Omdat ik ook bestuurslid ben, heb ik hierdoor deels twee petten. Dat kan een spanningsveld opleveren: als bestuurslid beslis je over een proces waar je als sleutelfunctiehouder toezicht op houdt."

'We houden niet van verrassingen'

Het klinkt een beetje als een 'risico-politie'...

"Nou, dat valt mee hoor! Mijn insteek is om, wanneer het nodig is, constructief kritisch te zijn. Als toehoorder sluit ik aan bij de adviescommissies en ik ben voorzitter van de risicocommissie. We werken langs de lijnen van een jaarplan. Dat geeft overzicht en inzicht. Halverwege 2019 evalueren we, want dit is voor ons ook allemaal nieuw. Het bestuur van Bpf MITT is een heel samenwerkend bestuur. We zien dit als iets gezamenlijks en ik ben ervan overtuigd dat weer een stap hebben gezet om ons risicomanagement te verbeteren. Hiermee verkleinen we de kans op verrassingen. In het bestuursverslag van volgend jaar rapporteren we hoe de nieuwe werkwijze is gegaan."

7. Governance

7.1 Vergaderonderwerpen

Het bestuur van ons fonds heeft het afgelopen jaar acht reguliere vergaderingen gehad. Daarnaast is het bestuur diverse keren samengekomen met de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

De onderwerpen die ter besluitvorming voorlagen, zijn grotendeels voorbereid in de door het bestuur ingestelde commissies. De belangrijkste onderwerpen op de agenda van 2018 waren:

- Verkiezingen voor bestuursleden namens pensioengerechtigden;
- Bemensing van het Verantwoordingsorgaan;
- Implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- Implementatie IORPII-richtlijn;
- Implementatie Wet Waardeoverdracht klein pensioen;
- Verdere inrichting integraal risicomanagement;
- Opvolging van de aansluiting en collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds Ten Cate;
- Beleggingsbeleid 2019;
- Communicatiebeleidsplan 2019-2021;
- Jaarwerk 2017.

Het bestuur hield in 2018 drie studiebijeenkomsten over de onderwerpen privacy (AVG), IORPII, 'toekomst pensioenstelsel' en 'strategie fonds'. Daarnaast organiseerde het bestuur een aparte sessie voor de zelfevaluatie, waarbij Basis & Beleid als externe begeleider optrad. In 7.8 gaan wij hier verder op in.

7.2 Ontwikkelingen samenstelling bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

Het bestuur startte 2018 met een vacature op een van de twee zetels namens pensioengerechtigden. Bovendien liep de zittingstermijn van het zittende bestuurslid namens pensioengerechtigden per 1 juli 2018 af. Het bestuur is daarom een verkiezingsprocedure gestart voor deze twee bestuurszetels. Het resultaat is de herbenoeming van de heer Van der Meer als bestuurslid namens pensioengerechtigden en werknemersvoorzitter. Hij was voorgedragen door FNV. Daarnaast is de heer Rutgers benoemd als bestuurslid namens pensioengerechtigden. Hij droeg zichzelf voor met ondersteuning van ruim honderd handtekeningen van pensioengerechtigden in ons fonds. Sinds 1 juli 2018 is het bestuur daarmee weer op volle sterkte. De verkiezingsprocedure heeft ertoe geleid dat niet alle zetels namens pensioengerechtigden meer worden vervuld op voordracht vanuit de werknemersverenigingen. Dit is onderwerp van gesprek geweest in het bestuur en leidt tot extra aandacht bij de vervulling van toekomstige vacatures.

Het bestuur heeft met dankbaarheid per 1 juli 2018 afscheid genomen van mevrouw Hofman als bestuurslid en werkgeversvoorzitter. Zij heeft zich jarenlang met veel betrokkenheid ingezet voor ons fonds. De heer Lamers heeft mevrouw Hofman opgevolgd. De heer Lamers trad in de afgelopen jaren al als plaatsvervangend bestuurslid op.

Het bestuur heeft de leden van de Raad van Toezicht per 1 juli 2018 herbenoemd voor een nieuwe zittingstermijn, op voordracht van het Verantwoordingsorgaan.

Het Verantwoordingsorgaan had enkele openstaande vacatures die in 2018 niet vervuld konden worden. Van de heren De Vries, Staffhorst, Eekhof en Keun werd afscheid genomen. Het bestuur bedankt hen voor hun jarenlange inzet en betrokkenheid bij ons fonds in het algemeen en het Verantwoordingsorgaan in het bijzonder.

We hebben de heer Troost en mevrouw Peters verwelkomd. De nadrukkelijke wens bestaat om het Verantwoordingsorgaan op korte termijn op volle sterkte te laten fungeren. Het bestuur komt daarom in 2019 in overleg met het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht tot een wijziging in de samenstelling en de benoemingsprocedure.

Een overzicht van de samenstelling van de fondsorganen en -commissies is opgenomen vanaf pagina 109.

7.3 Geschiktheidsbevordering

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Dit geschiktheidsplan is in 2018 geactualiseerd. Daarbij is onder meer uitgegaan van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie en de Guidance normenkader beleggingskennis van DNB. Het bestuur heeft in 2018 een collectieve geschiktheidsmeting uitgevoerd onder begeleiding van SPO. Daarna heeft het bestuur de geschiktheidsmatrix en het opleidingsplan opnieuw vastgesteld.

De geschiktheidsbevordering van het bestuur krijgt collectief vorm door studiedagen te organiseren. Is het onderwerp ook van belang voor de Raad van Toezicht, het Verantwoordingsorgaan en/of sociale partners? Dan worden zij uitgenodigd voor de studiedag. Verder hebben de individuele bestuursleden opleidingen gevolgd, literatuur bijgehouden, seminars en lezingen op pensioengebied bijgewoond en ervaringen met andere bestuursleden uitgewisseld.

7.4 Diversiteit

Diversiteit heeft bij iedere (her)benoeming de aandacht en wordt benadrukt bij de voordragende verenigingen. Uitgangspunt is minimaal één vrouw in het bestuur en een minimum van één vrouw in zowel de Raad van Toezicht als het Verantwoordingsorgaan. Ons fonds voldoet hieraan. Daarnaast streeft het bestuur naar tenminste één persoon jonger dan 40 jaar in zowel het bestuur, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. Ons fonds voldoet hier nog niet aan.

7.5 Vergoeding

Het bestuur voert een beheerst beloningsbeleid. Het houdt hierbij rekening met de verantwoordelijkheid, de eisen die aan de functie worden gesteld en de tijd die de functie in beslag neemt. Het beleid is van toepassing op bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en leden van de Raad van Toezicht. De hoogte van de vergoedingen en afspraken over de vergoeding van kosten voor opleidingen zijn vastgelegd in het vergoedingenbeleid.

De vaste jaarvergoeding voor het bestuur was in 2018 voor de voorzitters € 19.001 en voor de andere bestuursleden € 12.668 per jaar. De variabele vergoeding geldt per bijeenkomst. Deze is voor de voorzitters en de overige bestuursleden gelijk en gebaseerd op de SER-norm van € 410 per dagdeel en € 0,28 per kilometer.

De vergoeding voor de Raad van Toezicht was in 2018 voor de voorzitter € 13.681 en voor de andere leden € 9.121 en € 0,28 per kilometer. De Raad van Toezicht ontvangt daarnaast een jaarbudget van € 18.000 om de secretariële ondersteuning te faciliteren.

De leden van het Verantwoordingsorgaan ontvingen een vergoeding per vergadering en studiebijeenkomst die gebaseerd is op de SER-norm van € 410 per dagdeel en € 0,28 per kilometer.

Daarnaast is er een opleidingsbudget voor leden van het bestuur, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

7.6 Gedragscode en compliance

Een belangrijk onderdeel van het interne integriteitsbeleid is de gedragscode van ons fonds. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen voor de leden van het bestuur, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. De gedragscode richt zich onder meer op:

- Het voorkomen van belangenverstrengeling;
- Het vermijden van het gebruik van voorwetenschap;
- Het voorkomen van koersmanipulatie of andere misleidende handelingen;
- Een zorgvuldige omgang met bedrijfsmiddelen en -informatie;
- De omgang met het ontvangen van relatiegeschenken, giften en uitnodigingen;
- De omgang met het geven van relatiegeschenken;
- De omgang met nevenfuncties;
- De omgang met financiële belangen in zakelijke relaties;
- De omgang met leveranciers en dienstverleners.

Naast een gedragscode beschikt ons fonds over een klokkenluiders- en een incidentenregeling.

Ons fonds heeft afspraken gemaakt over de melding van zaken die behandeld worden in de gedragscode. Tijdens de bestuursvergadering is een vast agendapunt de melding van uitnodigingen, geschenken, nieuwe nevenfuncties en dergelijke. Het bestuursbureau legt deze meldingen vast.

In 2018 is uitgebreid besproken of het bestuur de leden van de beleggingscommissie en/of het voltallige bestuur wel of niet als 'insider' zou moeten aanwijzen. Vraag hierbij is of binnen ons pensioenfonds op enig moment sprake is van de beschikbaarheid van voorkennis (kennis die vertrouwelijk en niet openbaar is), bijvoorbeeld koersgevoelige informatie. Het bestuur wil iedere schijn van belangenverstrengeling voorkomen en heeft voor de zekerheid alle bestuursleden als insider aangewezen.

De compliance officer voert jaarlijkse toetsing op de naleving van de gedragscode uit. Ons fonds heeft deze taak uitbesteed aan het Nederlands Compliance Instituut (NCI). Het NCI stelt jaarlijks een vragenlijst op voor de bestuursleden, leden van de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. Aan de hand van de reacties en antwoorden op deze vragenlijst wordt een rapportage opgesteld met daarin (wanneer van toepassing) aanbevelingen. Over 2018 heeft de compliance officer afgezien van de volgende opmerking geen bijzonderheden geconstateerd. Het bestuur heeft alle bestuursleden aangewezen als insider. De compliance officer heeft insiders met een beleggingsrekening gevraagd inzage te geven in hun beleggingsrekening. MN heeft geen volledige lijst van titels en transacties verstrekt, op grond van het feit dat alle beleggingen zijn ondergebracht in beleggingsfondsen of discretionaire mandaten waardoor bestuurders van Bpf MITT geen inzicht hebben in de onderliggende transacties. De compliance officer heeft daarom slechts gemonitord op de transacties van de insiders en hier geen opvallende afwijkende transacties geconstateerd.

7.7 Naleving Code pensioenfondsen 2018

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben in 2013 de Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) opgesteld. De Code is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. Bij verantwoording over de naleving van de Code Pensioenfondsen geldt het 'pas toe of leg uit'-beginsel. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben de Code Pensioenfondsen in 2018 geactualiseerd.

Het bestuur onderschrijft het belang van de naleving van de Code en is op basis van de aangepaste Code eind 2018 per norm nagegaan of en zo ja hoe ons fonds aan de norm voldoet.

De volgende normen worden door het fonds (nog) niet volledig nageleefd:

Norm	Thema: kwaliteit nastreven	Toelichting
30	Het eigen functioneren is voor het Verantwoordingsorgaan (VO) een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Dit is een inhoudelijke wijziging ten opzichte van de vorige Code en is een nieuwe norm. Het VO start in 2019 met de periodieke zelfevaluatie.

Norm	Thema: zorgvuldig benoemen	Toelichting
33	In zowel het bestuur als in het VO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In zowel het bestuur en het VO zitten tenminste één man en één vrouw. In beide organen hebben echter slechts mensen van ouder dan 40 jaar zitting. Diversiteit in het bestuur wordt bevorderd door hier specifiek aandacht aan te besteden bij ontstaan van een vacature. Het bestuur werkt hiertoe in 2019 aan een separaat stappenplan.

Frank Spaan: 'Een pensioenfonds kan alleen goed functioneren als het enige omvang heeft'

Frank Spaan, CFO van Koninklijke Ten Cate en oud-bestuurder van Pensioenfonds Ten Cate, was nauw betrokken bij de overgang van het ondernemingspensioenfonds naar Bpf MITT.

Waarom stopte Pensioenfonds Ten Cate?

"We hadden een vrijstelling van de verplichtstelling, omdat onze regeling minimaal gelijkwaardig was aan die van Bpf MITT. Maar de tijden veranderen. Voor ons bedrijf (geen beursnotering meer), maar ook voor ons pensioenfonds en voor Bpf MITT. Als bedrijf wil je liever geen mutaties vanuit het pensioenfonds in je balans en resultatenrekening. Het pensioenfonds staat los van je bedrijfsvoering. Verder nemen de eisen vanuit de toezichhouders toe en werd het voor ons fonds steeds moeilijker om goede, professionele bestuurders te vinden. Voor Bpf MITT is het belangrijker geworden om te groeien en schaalvoordelen te behalen."

Was er een alternatief?

"Je kunt bij een verzekeraar een pensioenpot opbouwen, maar verzekeraars moeten er ook aan verdienen. Een pensioenfonds is niet commercieel. Voordat we toetraden hebben we gedegen onderzoek gedaan naar de kwaliteit, de risico's en het toekomstperspectief van het fonds."

Hoe verliep de overdracht?

"Het heeft wel enige maanden gekost om alle partijen op één lijn te krijgen, het selectieproces af te ronden en de onderhandelingen tot een goed einde te brengen. Het is gelukt alles voor 1 januari 2018 te realiseren en dat was best een prestatie. Vooraf hadden wij de eis dat geen van onze deelnemers erop achteruit zou gaan. We hebben alle details

van onze pensioenregeling naast die van Bpf MITT gelegd. Er waren veel overeenkomsten. Daar waar dat niet zo was, hebben we een oplossing gevonden. Bpf MITT stelde zich erg bereidwillig op."

Welke tip kunt u geven?

"Communicatie is in dit proces erg belangrijk, vooral naar je eigen mensen, de (centrale) ondernemingsraad en andere belanghebbenden toe. Het gaat enerzijds voor het bedrijf om hele grote bedragen en anderzijds voor deelnemers om hun financiële zekerheid. Dat moet je kunnen verantwoorden."

'Bpf MITT stelde zich erg bereidwillig op'

Nu zit u bij een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Wat vindt u van de verplichtstelling?

"Een pensioenfonds kan alleen goed functioneren als het enige omvang heeft. Je deelt de kosten en de risico's. Op die solidariteitsgedachte is het pensioenfonds gebouwd. De beheerkosten van pensioenen stijgen, dus fondsen moeten schaalvoordelen realiseren. Fondsen worden hierdoor meer toekomstbestendig. Bij Pensioenfonds Ten Cate hadden we die schaalvoordelen niet (meer). De verplichtstelling is een middel om bedrijven in dezelfde sector voor wat betreft de pensioenen te verenigen om zo tegemoet te komen aan de toegenomen eisen en de pensioenen betaalbaar te houden."

7.8 Zelfevaluatie

Op 20 december 2018 hield het bestuur een aparte sessie voor de zelfevaluatie. Daarbij trad Basis & Beleid op als externe begeleider. Voorafgaand aan de zelfevaluatie vulden de bestuursleden een vragenlijst in. Uit de zelfevaluatie kwamen de volgende conclusies en aandachtspunten naar voren:

- Het bestuur formuleerde in 2017 het doel om de komende jaren stap voor stap steeds meer beleidsbepalend en op strategisch niveau te besturen en zich minder bezig te houden met uitvoerende taken. In 2018 heeft het bestuur hier een goede stap in gemaakt, onder andere doordat zij ter besluitvorming voorleggers krijgen waarin de kritieke punten zijn uitgewerkt en door waar mogelijk mandaat te geven aan commissies en uitbestedingspartijen. Als aandachtspunt ziet het bestuur hier de governance-inrichting naar aanleiding van IORPII (hier wordt elders in het bestuursverslag verder op in gegaan). Besluitvorming moet niet over teveel schijven lopen;
- De sfeer in het bestuur is verbindend, alle bestuursleden staan onverkort open voor een gedegen, inhoudelijke discussie en leveren daaraan hun bijdrage. En voor alle bestuursleden staat het belang van ons fonds en daarmee de (oud-)deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers voorop;
- Opleiding en ontwikkeling heeft nog meer aandacht nodig, zowel op individueel als collectief niveau. In 2019 wordt dit opgevolgd door een concreet opleidingsplan en studiedagen voor het bestuur.

7.9 Implementatie AVG

Het bestuur en de uitbestedingspartijen van ons fonds zijn in de eerste helft van 2018 intensief bezig geweest met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze wetgeving is in de plaats gekomen van de Wet bescherming persoonsgegevens. De AVG is in werking getreden op 25 mei 2018. De AVG bevat scherpere regels voor het opslaan, gebruiken en verwerken van persoonsgegevens. Met de nieuwe wet wordt de privacy nog beter beschermd. De invoering van de AVG heeft er onder andere toe geleid dat ons fonds expliciet privacybeleid en archiefbeleid heeft vastgesteld, een verwerkingsregister heeft en een datalekkenregister bijhoudt. Met de uitbestedingspartijen die persoonsgegevens van ons fonds verwerken zijn verwerkersovereenkomsten gesloten. En ons fonds heeft een privacy officer aangesteld. Deze functie is belegd bij NCI.

7.10 Implementatie IORPII

De Implementatiewet van de IORPII-richtlijn is op 13 januari 2019 in werking getreden. Het doel van de IORP II-richtlijn is het bevorderen van de verdere ontwikkeling van tweede pijler pensioenen in de Europese Unie. De wet bevat bepalingen over informatieverstrekking en transparantie, sleutelfuncties (risicobeheer, actuariële functie en interne audit), een eigenrisicobeoordeling, uitbesteding, beloningsbeleid, ESG-aspecten, stresstest, de bewaarfunctie, internationale collectieve waardeoverdracht en bevoegdheden van en samenwerking tussen toezichthouders.

Het bestuur heeft vastgesteld dat de bepaling over de aanstelling van sleutelfunctiehouders en -vervullers de grootste impact betekent voor ons fonds. Het bestuur heeft zich hier in 2018 over gebogen en is hierbij begeleid door de onafhankelijk risicomanager van ons fonds. De invulling is besproken met DNB. Het bestuur heeft het volgende besloten:

Inrichting bestuursorganisatie

Onder het collectieve (paritaire) bestuur twee (eerstelijns) bestuurscommissies die beleidsadviserend en monitorend zijn op de uitvoering van:

- het pensioenbeheer en communicatiebeleid; de pensioenuitvoerings- en communicatie-commissie (PUCC),
- het beleggingsbeleid; de beleggingscommissie (BC).

Daarnaast is er het dagelijks bestuur (DB), de voorzitter en secretaris. Het DB heeft geen beleidsadviserende verantwoordelijkheden. Het pensioenbeleid en de daarbij behorende actuariële aangelegenheden zijn niet belegd bij een commissie en zijn rechtstreeks ondergebracht bij het bestuur. Het risicobeheer is ingericht in de (tweedelijns) risico-commissie (RC).

Voor deze inrichting is gekozen, omdat dit de risico-governance versterkt en de minste impact heeft op de wijze waarop het bestuur wil besturen.

Risicobeheerfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer wordt belegd bij een bestuurslid. De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer wordt belegd bij de onafhankelijke (externe) risicomanager.

De sleutelfunctiehouder is voorzitter van de RC en is geen lid van de PUCC en de BC. De RC bestaat uit de sleutelfunctiehouder en het lid van het DB dat geen lid is van de BC. De vervuller van de risicobeheerfunctie is zonder stemrecht lid van de RC. (Lees meer over de invulling van de sleutelfunctie in het interview met Ilse van Eekelen in dit bestuursverslag.)

Risicobeheer is een rol in het bestuurlijke proces. Door het houderschap in het bestuur te beleggen, wordt expliciet invulling gegeven aan de toetsing van besluiten aan de risicokaders van ons fonds. Hierdoor is geborgd dat de houder optimaal geïnformeerd is. De RC is zodanig samengesteld dat er een gedegen draagvlak en borging van kennis is binnen het bestuur.

Actuariële functie

Het houderschap en de vervulling van de actuariële functie wordt belegd bij de certificerend actuaaris. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien zijn de werkzaamheden van de certificerend actuaaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie grotendeels overlappend. De verwachting is dat deze invulling daarmee het meest (kosten)efficiënt is.

Interne Auditfunctie

Het houderschap en de vervulling van de sleutelfunctie Interne Audit wordt extern belegd bij een nieuwe onafhankelijke partij die nog niet betrokken is bij ons fonds. De interne auditfunctie is een toeziende, controlerende functie en een niet-noodzakelijk onderdeel van het bestuurlijk proces binnen het bestuur, maar ziet toe op onder meer de werking van de bestuurlijke inrichting. Door het extern beleggen van het houderschap is de onafhankelijkheid en objectiviteit ten opzichte van het bestuur en de overige sleutelfuncties beter geborgd.

7.11 Implementatie Wet waardeoverdracht klein pensioen

Per 1 januari 2019 is de Wet Waardeoverdracht klein pensioen ingegaan. Deze wet maakt automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen naar de nieuwe pensioenuitvoerder van de oud-deelnemer mogelijk. Hele kleine pensioenen (maximaal € 2 bruto per jaar) die ontstaan vanaf 2019 vervallen automatisch. Het bestuur heeft in 2018 vanwege de nieuwe wetgeving de onderstaande besluiten genomen, die vanaf 2019 ingaan.

Vervallen minipensioenen

Minipensioenen (maximaal € 2 bruto per jaar) die ontstaan zijn vóór 2019 komen te vervallen en de waarde vervalt aan de algemene middelen van ons fonds. Het bestuur heeft bij dit besluit het belang dat de oud-deelnemer heeft bij het behoud van het minipensioen afgewogen tegen de kosten van het administreren van en communiceren over het opgebouwde pensioen. Die kosten zouden (direct dan wel indirect) worden gedragen door alle belanghebbenden.

Automatische waardeoverdracht klein pensioen

Ons fonds gaat automatische uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen uitvoeren. Dit geldt zowel voor de kleine pensioenen die vanaf 2018 (zijn) ontstaan als de kleine pensioenen die vóór 2018 zijn ontstaan. Het bestuur heeft dit besluit genomen, omdat de kans op een periodieke uitkering vanaf pensioendatum (en daarmee het behoud van de pensioenbestemming) groter is wanneer kleine pensioenen worden samengevoegd. Ook is gekeken naar de kosten van een automatische uitgaande waardeoverdracht in vergelijking met de kosten die worden gemaakt wanneer het kleine pensioen niet wordt overgedragen.

7.12 Aansluiting en collectieve waardeoverdracht Pensioenfonds

Ten Cate

Pensioenfonds Ten Cate is per 1 januari 2018 aangesloten. Dit pensioenfonds heeft de pensioenen van alle (oud-) deelnemers en pensioengerechtigden overgedragen aan ons fonds. In 2018 is in de communicatie bijzondere aandacht aan hen besteed. Voor deze overgang was een stuurgroep ingericht, die bestond uit de voorzitter en de manager van Pensioenfonds Ten Cate, bestuursleden van ons fonds, adviseurs en een externe projectleider. De administratieve verwerking van de aansluiting en de collectieve waardeoverdracht zijn medio 2018 afgerond. (Lees meer over de aansluiting van Pensioenfonds Ten Cate in het interview met Frank Spaan in dit bestuursverslag.)

7.13 Contacten met de toezichthouders

De AFM houdt toezicht op de communicatie van pensioenuitvoerders ter bescherming van de (oud-) deelnemers en pensioengerechtigden. In het verslagjaar heeft de AFM geen thema-onderzoek gedaan bij ons pensioenfonds.

DNB is als toezichthouder belast met prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen en pensioenfondsen. Het doel van DNB is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Ons fonds informeert DNB over alle wijzigingen in statuten, reglementen en in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Uiterlijk 30 juni legt het fonds het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert ons fonds aan DNB over zijn financiële positie.

De thema's waarover ons fonds in 2018 op verzoek van DNB heeft gerapporteerd zijn:

- Niet-financiële risico's (sectorbrede vragenlijst);
- Materiële toetsing fondsdocumenten – statuten, pensioenreglement en uitvoeringsreglement;
- IORPII (sectorbrede vragenlijst).

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt toezicht op de naleving van de privacywetgeving. Door of namens ons fonds zijn in 2018 twee datalekken aan deze toezichthouder gemeld. Dit waren geen datalekken van zodanige aard dat zij door ons fonds als incident zijn benoemd.

In 2018 zijn aan ons fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders DNB en AFM geen aanwijzingen aan ons fonds gegeven. Ook is er geen bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van ons fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

8. Integraal Risicomanagement

Risicomanagement maakt integraal onderdeel van de beheerste- en integere bedrijfsvoering van ons fonds. Om dit te realiseren is het volgende geïmplementeerd binnen ons fonds:

In 2016 en 2017 heeft het bestuur een integraal risicomanagement-raamwerk (IRM) ontwikkeld. Het bestuur heeft op basis van de missie, visie en strategie van ons fonds in een aantal sessies de risicohouding en risicobereidheid bepaald, de risico's benoemd en de beheersmaatregelen vastgesteld. Dit vormt de basis voor het bestuur om te kunnen sturen op de risicohouding en risicobereidheid van ons fonds. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de risicobeheersing.

In 2018 is een onafhankelijk risicomanager aangesteld. De onafhankelijk risicomanager adviseert het bestuur, ziet toe op de naleving van het integraal risicomanagementbeleid, toetst beleidsvoorstellen aan de risicokaders en ziet toe op de risicobeheersing op strategisch niveau. Het bestuursbureau verzorgt de ondersteuning op operationeel niveau. Dit sluit aan op de twee risicomanagementcycli die ons fonds onderscheidt: de strategische risicomanagementcyclus en de operationele risicomanagementcyclus. Een samenvatting van het IRM-beleid is opgenomen in de ABTN van ons fonds.

Henk van der Meer: “Wij moeten een betrouwbare uitvoerder blijven”

Henk van der Meer, bestuurslid namens pensioengerechtigden op voordracht van de FNV en voorzitter van Bpf MITT in de even jaren, kijkt vooruit naar de uitdagingen van 2019.

Wat is de uitdaging voor 2019?

“De overheid wil dat er een nieuw pensioenstelsel komt. Nu (maart, red.) weet nog niemand hoe dat er precies uit gaat zien. Het belangrijkste voor 2019 is dat wij een betrouwbare pensioenuitvoerder blijven, ook als er een totaal ander pensioenstelsel komt.”

Hoe bereidt Bpf MITT zich hierop voor?

“Wij kijken vooruit door met onze uitvoeringsorganisaties nu al antwoorden te zoeken. Op vragen als: wat voor type pensioenstelsel kunnen wij als fonds goed aan? Kunnen we het administreren als alles een stuk ingewikkelder wordt? Welke (IT-)oplossingen liggen er al?”

En ondertussen zit ons fonds krap bij kas

“In 2015 is pensioenfondsen een nieuw, strak financieel regime opgelegd. En dat in een periode waarin de overheid alles deed om de banken te redden met kredieten en lage rentes, etc. Die banken zijn gered en de regering verdiende miljarden aan de lage rente. Maar deze lage rente is voor ons, als pensioenfonds, slecht nieuws. Gaat de rente stijgen? Niemand kan in de toekomst kijken. De minst speculatieve informatie die we hierover hebben, zijn de uitspraken van de Europese Centrale Bank. Die zegt: de rente gaat niet stijgen. Nou, dan weet je het wel.

Hoe belangrijk is de stand van de rente?

“Neem bijvoorbeeld onze financiële positie in maart. We hebben een dekkingsgraad van 103%. Als de rente 1%-punt zou stijgen, dan zou onze dekkingsgraad 117% zijn. Dan kun je de pensioenen verhogen.”

‘Een groot pensioenfonds is toekomstbestendiger en kan de kosten per deelnemer laag houden’

En dan zou van een verlaging geen sprake meer zijn...

“Juist. De lage rente hangt als een spook boven die dekkingsgraad. We doen er alles aan om een verlaging te voorkomen. We realiseren met onze beleggingen een zo goed mogelijk rendement binnen de voorschriften die gelden. We houden een buffer aan om tegenvallers op te vangen als beleggingen minder waard worden. Die buffer is nu niet toereikend, dus we kunnen het ons niet veroorloven om meer risico nemen voor meer rendement. Dat doen we dan ook niet. Verder kijken we of we kunnen groeien. Er zijn gesprekken met andere pensioenfondsen. Een groot pensioenfonds is toekomstbestendiger en kan de kosten per deelnemer laag houden. Dat is in het belang van onze deelnemer. En daar doen we het uiteindelijk allemaal voor!”

Strategisch risicomanagement

Risicohouding en risicobereidheid

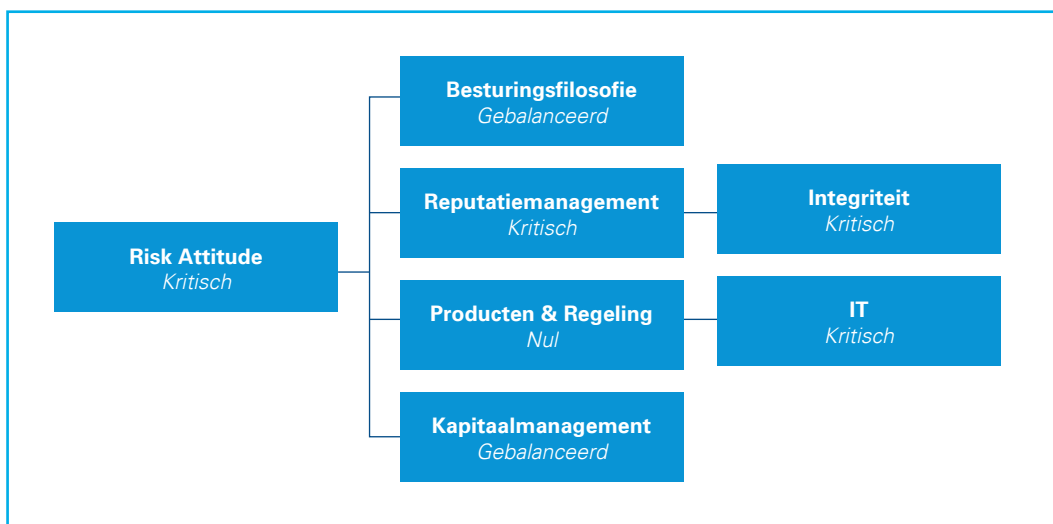
Bij de realisatie van de doelstellingen van ons fonds wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil ons fonds juist risico vermijden. Het bestuur heeft de risicohouding en risicobereidheid geconcretiseerd aan de hand van het RAVC®-model.

De weging van de risicohouding is gedaan op een vijfpuntschaal van nul, kritisch, gebalanceerd, opportuun en maximaal. Dit geeft een indicatie van de houding ten opzichte van de mate waarin ons fonds risico wil nemen om daaraan gerelateerde voordelen te behalen.

Daarbij is bij de risicohouding uitgegaan van de volgende risicobereidheidsdomeinen:

- Kapitaal Management (Beleggingen en Financiële huishouding van ons fonds);
- Reputatie Management (Imago, Identiteit en Integriteit);
- Besturingsfilosofie (Gedrag, Leiderschap en Cultuur);
- Producten & Regeling (Producten, Regelingen en IT).

In de figuur hieronder is de risicohouding voor de domeinen weergegeven.

De risicobereidheid is op basis van de risicohouding (risk attitude) gedefinieerd en heeft geleid tot een aantal principes en normen (tolerantiegrenzen). Deze dienen als leidraad in de uitvoering en de besluitvorming. Als het bestuur nieuw beleid wil vaststellen, wordt dit aan deze waarden getoetst. Ook de uitvoering en bestaand beleid wordt periodiek aan deze principes en normen getoetst en zo nodig aangescherpt.

Speerpunten integraal risicomanagement 2018

Het jaar 2018 stond in het teken van het in de praktijk brengen van de governance en risicomanagementprocessen. Daarnaast is op onderdelen de opzet geëvalueerd. Dit in het licht van de invoering van IORP II, de aanstelling van de onafhankelijk risicomanager en de uitvoering van het operationele risicomanagement door het bestuursbureau. De volgende activiteiten zijn in 2018 uitgevoerd of opgestart om integraal risicomanagement verder te verankeren in de besluitvorming en uitvoering van ons fonds. Dit krijgt in 2019 een vervolg:

Risico bewustzijn

- Studiedag Bestuur over IORP II, toekomst pensioenstelsel en strategische risico's;
- Evaluatie IRM-proces mede ten behoeve van het IRM-Jaarplan 2019.

Risico governance

- Opstellen, afstemmen en monitoren IRM-Jaarplan 2018 en jaarkalender;
- Evaluatie governance in het kader van de besluitvorming over de vereiste sleutelfuncties uit IORP II, waaronder het versterken van de 'Three Lines of Defence'. In 2019 wordt dit verankerd in de fondsdocumenten en wordt de taakverdeling onder meer verankerd in de strategische bestuurskalender van ons fonds.

Risico strategie

- Update eigen strategische risicoanalyse en reflecteren aan DNB Normenkader Strategische Risico's. Dit wordt in 2019 herijkt als onderdeel van de strategische cyclus van het bestuur;
- Evalueren risicohouding en risicobereidheid;
- Actualiseren IRM-beleid, waarbij tevens de vereisten vanuit IORP II worden verankerd.

Risico processen

- Inrichten risicorapportage en rapportagecyclus;
- Structureel aantoonbaar toetsen van het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen;
- Evalueren (rapportage-)afspraken met uitvoeringsorganisaties en toetsen afspraken met uitvoeringsorganisaties aan tolerantiegrenzen.

Belangrijkste onzekerheden

Het bestuur heeft in 2016 haar strategie vastgesteld en in het vervolg daarop haar strategische risico's geïdentificeerd. Het bestuur volgt de ontwikkelingen met betrekking tot een nieuw pensioenstelsel en de ontwikkelingen in de branches MITT en Textielverzorging op de voet. Dit wordt geregeld besproken in bestuursvergaderingen. In 2018 is aan dit onderwerp in het bijzonder aandacht besteed tijdens een studiedag. In 2019 worden in dit kader drie studiedagen gepland.

Het bestuur ziet de volgende onzekerheden, waarop elders in het bestuursverslag nader in wordt gegaan:

- Aanstaande veranderingen in het stelsel (o.a. verplichtstelling, individualisering, maatwerk etc.);
- Toenemende regelgevingen en vereisten aan governance, met onder meer impact op kosten en beschikbaarheid bestuurders;
- Ontwikkelingen financiële markten;
- Ontwikkelingen in de sectoren MITT en Textielverzorging.

Operationeel risicomanagement

Ons fonds heeft alle operationele activiteiten uitbesteed. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de beheersing van de operationele risico's in de uitvoering. De monitoring op de uitbesteding was in 2018 belegd bij de BC (vermogensbeheer) en de GRC-commissie (pensioenbeheer, communicatie en overige uitbestedingen). Deze commissies zien daarbij toe op de operationele risicobeheersing. De operationele risico's worden onderverdeeld in financiële risico's en niet-financiële risico's:

Financiële risico's

Deze risico's beschrijven en behandelen we in de jaarrekening. Met name wordt ingegaan op de ontwikkelingen op de financiële markten (zakelijke waardenrisico, valutarisico, actief beheerrisico, matchingrisico, liquiditeits- en kasstroomrisico, kredietrisico), de rente-ontwikkeling en de ontwikkelingen met betrekking tot de levensverwachting (verzekeringstechnische risico's).

De financiële positie van ons fonds is onder andere afhankelijk van de beleggingsresultaten. Het bestuur kan daarop geen directe invloed uitoefenen. Wel kan het bestuur de uitvoeringskosten beheersen en zo bijdragen aan zo acceptabel mogelijke pensioenkosten, als onderdeel van de arbeidskosten. Elders in dit jaarverslag leest u meer over de uitvoeringskosten.

Ons fonds is in 2018 gestart met het uitvoeren van een ALM-studie. Het bestuur wordt hierin bijgestaan door Mercer. De resultaten uit de ALM-studie gebruikt het bestuur voor de vaststelling van de strategische beleggingsportefeuille voor 2020.

Niet-financiële risico's

Hieronder worden verstaan, communicatierisico, operationeel risico, uitbestedingsrisico, IT-risico, juridisch risico en integriteitsrisico. Het bestuur heeft beheersmaatregelen voor de niet-financiële risico's geformuleerd, die worden toegepast en gemonitord. Deze bestaan onder meer uit het periodiek evalueren en updaten van fondsdocumenten, het beleid, de procedures en het beoordelen van rapportages van uitbestedingspartijen en het adviseren van het bestuur over eventuele aanvullende maatregelen. Ten aanzien van het boekjaar 2018 zijn de volgende bijzonderheden te melden:

Communicatierisico

Informatie over het communicatiebeleid en de communicatiemiddelen vanuit ons fonds, is elders in dit bestuursverslag opgenomen.

Operationeel risico

Het bestuur stelt hoge eisen aan de interne organisatie én aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn en evalueert daarom periodiek zichzelf en de uitbestedingspartijen. De uitvoering en de beheersing van de operationele risico's worden onder meer gemonitord door de beoordeling van SLA- en risicorapportages en ISAE 3402-rapporten. Daarnaast vinden periodiek gesprekken plaats met de uitbestedingspartijen.

Uitbestedingsrisico

Het bestuur is van oordeel dat de uitbesteding van de werkzaamheden garant staat voor een betere uitvoering van de pensioenregeling(en) dan wanneer uitvoering in eigen beheer zou plaatsvinden. Het bestuur heeft een uitbestedingsbeleid geformuleerd. Hierover leest u meer elders in dit bestuursverslag.

IT-en cyber security-risico

In 2018 heeft een update plaatsgevonden van het IT-beleid. De verdere implementatie van het aangepaste IT-beleid vindt in 2019 plaats aan de hand van een gap-analyse (inclusief toetsing van het IT-beleid bij de uitbestedingspartijen van ons fonds). Ook vindt in 2019 een hernieuwde IT-risico-analyse plaats.

Juridisch risico

In het kader van de uitbesteding van de bestuursondersteuning aan Montae heeft een integrale analyse plaatsgevonden op juridische fondsdocumenten. De daaruit voortvloeiende wijzigingen zijn in 2018 doorgevoerd.

Integriteitsrisico

Het bestuur heeft in 2018 een Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA) uitgevoerd. De resultaten van de SIRA worden als uitgangspunt gebruikt voor het herijken van het integriteitsbeleid en de monitoring van de beheersmaatregelen in 2019.

Financieel crisisplan

Ons fonds heeft een financieel crisisplan. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN.

9. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst

Bestaansrecht

Het bestuur ziet ons fonds in ieder geval de komende drie jaar nog als zelfstandig fonds opereren. Redenen hiervoor zijn de groei van het fonds, de omvang van het vermogen en de kwaliteit en continuïteit van het bestuur die voor deze periode zijn geborgd. Het voortbestaan van ons fonds is echter geen doel op zich is, omdat niet ons fonds, maar het belang van de (oud-)deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers voorop staat. Lees meer over de uitdagingen van ons fonds in het interview met Henk van der Meer in dit bestuursverslag.

Financiële positie van ons fonds

De financiële situatie is na 31 december 2018 vrijwel gelijk gebleven. De beleidsdekkingsgraad is ten opzichte van eind 2018 iets gedaald van 103,8% naar 103,1% (eind april 2019). De verwachting op basis van het herstelplan dat ons fonds voldoende herstelkracht heeft geldt dan ook nog steeds.

Vooruitblik 2019 beleggingsbeleid van ons fonds

Er zijn op voorhand geen beleidswijzigingen voorzien voor 2019. In het beleggingsplan is een aantal onderwerpen benoemd die in 2019 extra aandacht van ons fonds krijgen. Dit betreft met name een onderzoek naar investeringen in direct onroerend goed en verdere opbouw van de Private Equity portefeuille, naast een verdere afbouw van langlopende staatsobligaties. Deze laatstgenoemde kennen momenteel negatieve swapspreads ten gunste van kortlopende staatsobligaties in combinatie met renteswaps. Dit is conform het hierboven beschreven programma. Tenslotte zetten we op het vlak van maatschappelijk verantwoord beleggen het ingezette beleid onverkort voort in 2019.

In 2019 wordt verder het strategisch beleggingsbeleid van ons fonds herijkt. In dat kader wordt ook een ALM-studie uitgevoerd en op basis daarvan kunnen mogelijk aanpassingen in het beleid worden aangebracht.

Vastgesteld te Zeist, 18 juni 2019.

Het bestuur

dhr. G.A.J. Lamers
voorzitter

dhr. H.J. van der Meer
secretaris

dhr. J.J.C. Jochems

dhr. J. Hasselman

dhr. M. Mulder

dhr. H.J. Wuijten

mw. I.M. van Eekelen

dhr. W.B.E. Rutgers

Raad van Toezicht

Verslag Raad van Toezicht

Opdracht, aanpak en werkwijze

De huidige Raad van Toezicht (RvT) is per 1 juli 2014 door het bestuur benoemd. Er hebben zich gedurende het verslagjaar geen wijzigingen voorgedaan binnen de RvT. In 2018 is op voordracht van het verantwoordingsorgaan (VO) de volledige RvT herbenoemd.

De RvT bestaat uit:

Christiaan Tromp (voorzitter)

Peter van Eekelen

Antoinetta Eikenboom

Algemene opdracht

De taak van de RvT bestaat uit het toezicht houden op:

- het beleid van het bestuur;
- de algemene gang van zaken binnen het fonds;
- adequate risicobeheersing;
- evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De RvT dient zich hierbij een oordeel te vormen over het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds. De RvT gebruikt bij het uitvoeren van zijn taak de volgende richtlijnen: de VITP-toezichtcode, de Code pensioenfonds, de Pensioenwet en het hier uit afgeleide eigen normenkader. Eind 2018 is de Code pensioenfonds gewijzigd. De RvT houdt in deze rapportage rekening met de gewijzigde Code pensioenfonds.

Verder heeft de RvT een goedkeuringsrecht bij een aantal besluiten, onder meer bij het besluit inzake vaststelling van de jaarrekening. De RvT legt verantwoording af aan het VO en in het bestuursverslag.

Aanpak

De RvT benoemt jaarlijks de accenten en aandachtspunten voor het intern toezicht. In de rapportage/presentatie over 2017 zijn de aandachtspunten voor 2018 benoemd.

Werkwijze

De RvT heeft, naast zijn eigen bijeenkomsten, gesprekken gevoerd met het (Dagelijks) Bestuur (DB), het VO en met verschillende nieuwe bestuursleden. Daarnaast heeft de RvT deelgenomen aan een studiedag van het bestuur en een bedrijfsbezoek gebracht aan Rinos BV in het kader van het versterken van de binding met de sector.

Naast de informatie die verkregen is uit de gesprekken en bijeenkomsten, heeft de RvT diverse documenten van het secretariaat van het pensioenfonds ontvangen. Tevens heeft de RvT gebruik gemaakt van het bestuurdersportaal.

Verslaglegging RvT 2018

De volgende pagina's (3 t/m 5) betreffen het verslag zoals dat in het jaarverslag zal worden opgenomen. Naast het verslag zal de RvT een Power Point-presentatie opstellen en deze aan het bestuur en het VO presenteren.

Verslag Raad van Toezicht 2018

De Raad van Toezicht (RvT) heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is, daarnaast, tenminste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

Governance

In het kader van de governance vielen in 2018 twee zaken op: de bezetting van het VO en de inrichting van de sleutelfuncties in het kader van IORPII. In 2018 werd de in 2014 pragmatisch ingestoken bezetting van het VO omgezet naar een samenstelling die in overeenstemming is met wet- en regelgeving en de statuten van Bpf MITT. Het proces daartoe werd door de betrokkenen met goede intenties ingegaan. Desondanks heeft de omvorming van het VO helaas tot een aantal strubbelingen geleid, die extra aandacht vroegen. Door de goede samenwerking tussen de nieuwe voorzitter van het VO en de voorzitters van het bestuur en de RvT, was einde 2018 de samenstelling van het VO nagenoeg op orde. Vervolgens zijn nieuwe afspraken gemaakt over de procedure tot benoeming van VO-leden.

De RvT adviseert het bestuur om in de nieuwe situatie een vinger aan de pols te houden over de samenwerking met het vernieuwde VO en het te ondersteunen in zijn verdere ontwikkeling als fondsorgaan.

De eisen die IORPII en de Nederlandse overheid stellen aan de inrichting van sleutelfuncties zijn voor fondsen zoals Bpf MITT ingrijpend. Het bestuur heeft een zorgvuldig proces ingezet om deze nieuwe vereisten te implementeren. Het inrichten van met name het houderschap van de interne audit-functie bleek complex. Mede door af te stemmen met DNB lijkt Bpf MITT een werkbare oplossing te hebben gevonden. De implementatie van deze richtlijn heeft ook de nodige consequenties voor de commissiestructuur van Bpf MITT. Deze lastige puzzel is opgelost. In de praktijk zal de houdbaarheid van de gekozen inrichting moeten blijken. De RvT zal in 2019 de inrichting van IORPII inclusief de sleutelfuncties en de commissiestructuur monitoren en zo nodig het bestuur met raad terzijde staan.

Bezetting bestuur

In 2018 trad een nieuw bestuurslid namens de pensioengerechtigden toe tot het bestuur. De opvolging van de voorzitter per 1 juli 2018 is goed verlopen. De RvT heeft geconstateerd dat de deskundigheid van het bestuur met de wisselingen zeker op orde is gebleven. Helaas leidden de wisselingen niet tot meer diversiteit in het bestuur. Diversiteit blijft voor de RvT een punt van aandacht. Aangezien jaarlijks, voorzien dan wel onvoorzien, vacatures ontstaan adviseert de RvT het bestuur om met de voordragende organisaties heldere afspraken te maken over het bereiken van de diversiteitscriteria bij de vervulling van toekomstige vacatures. De RvT adviseert het bestuur om, waar mogelijk verder invulling te geven aan het diversiteitsbeleid van het fonds.

Financieel beleid

Aan het begin van het jaar 2018 zag het er naar uit dat het fonds zich financieel zou gaan herstellen. Helaas waren de laatste maanden van het jaar in financieel opzicht teleurstellend. De actuele dekkingsgraad zakte van 103,7% eind 2017 naar 100,5% eind 2018. De beleidsdekkingsgraad, die minder gevoelig is voor fluctuaties op de korte termijn steeg wel, nl. van 102,5% eind 2017 naar 103,8%. De beleidsdekkingsgraad blijft achter bij het minimaal vereiste niveau van 104,4%. Alle aandacht is dus nodig voor het bereiken van verder herstel, wat nodig is om indexatie van de pensioenen weer op gang te brengen en om korting te voorkomen.

Eén van de mogelijke sturingsmiddelen is de premie. Een hoger premieniveau leidt, zij het beperkt, tot verbetering van de (beleids) dekkingsgraad. De RvT dringt er bij het bestuur dan ook op aan om zich te beraden op het premiebeleid. Voor de jaren 2015-2019 was destijds besloten, gegeven de toenmalige omstandigheden, om de premie voor een vijf-jaars periode vast te zetten op 24% van de pensioengrondslag. Achteraf bleek dat alleen in 2015 de premie van 24% voldoende was. Daarna daalde de premiedekking tot onder de 100%, waardoor de dekkingsgraad van het fonds verder afnam. Het bestuur hanteert het systeem van "gedempte kostendekkende premie". Dit systeem is vooral bedoeld om grote premieschommelingen tegen te gaan. Mogelijk was onvoldoende voorzien dat het een ongewenst effect zou kunnen hebben op de indexatiecapaciteit, waardoor pensioenen jarenlang aan koopkracht inboeten. De RvT heeft geconstateerd dat het bestuur en ook CAO-partijen zich hiervan bewust zijn en dat aanpassing van het premiebeleid mogelijk nodig is. De RvT zal dit nauwlettend blijven volgen.

Integraal risicomanagement (IRM)

De RvT heeft geconstateerd dat het aanstellen van een onafhankelijke risicomanager een verbetering is in de governance van het fonds. In 2018 zijn verdere stappen gezet voor de inrichting van IRM. In 2019 zal dit in samenhang met de implementatie van IORPII worden voortgezet. Het bestuur heeft zich uitgebreid laten informeren over de impact van IORPII op het risicomanagement. De RvT

is positief over het bewustzijn van het fonds t.a.v. het risicomanagement. Met grote regelmaat staat het risicomanagement op de bestuursagenda. Eveneens is de RvT te spreken over de huidige opzet en taakverdeling van de sleutelfunctiehouder en de vervuller.

Verantwoord beleggen en Vermogensbeheer

In de maatschappij wordt steeds meer nadruk gelegd op verantwoord beleggen. Ook DNB vraagt hier aandacht voor. Verantwoord beleggen staat uitdrukkelijk bij het bestuur en de beleggingscommissie op de agenda. Het fonds wordt hierbij begeleid door MN, de fiduciair manager. Positief is dat MN mogelijkheden biedt om binnen de bestaande producten specifiek invulling te geven aan de ESG-doelstellingen van Bpf MITT die gerelateerd zijn aan de textielsector.

De RvT is zeer te spreken over de acties die het bestuur onderneemt om dit onderwerp breed gedragen te krijgen binnen de diverse gremia van het pensioenfonds, mede door een gezamenlijke studiedag begin 2019. In dit kader is het goed te zien dat het fonds het IMVO-convenant 'Duurzame kleding en textiel' heeft ondertekend. Inmiddels is ca. 14% van de portefeuille te herleiden naar beleggingen gerelateerd aan UN Sustainable Development Goals. De RvT beveelt aan om een stappenplan op te stellen om binnen een bepaalde periode te komen tot een (aanzienlijk) hoger percentage.

Naast de aandacht voor het verantwoord beleggen heeft het fonds ook aandacht voor de kosten van het vermogensbeheer in relatie tot het verwachte rendement en het te lopen risico. De RvT is tevreden over de kostenafspraken die het fonds in 2018 met MN heeft gemaakt.

Groeistrategie & Toekomst

Het bestuur heeft de afgelopen drie jaren als onderdeel van de strategie actief beleid gevoerd, gericht op groei van het fonds. De herijking van de groeistrategie staat op de agenda van het bestuur in 2019. Groei speelt een belangrijke rol voor het borgen van het zelfstandig kunnen voortbestaan van het fonds op langere termijn. Daarnaast zijn ontwikkelingen rond een nieuw pensioenstelsel zeer relevant voor de strategie en de toekomst van het fonds. Het is in het belang van alle belanghebbenden dat Bpf MITT zich daar tijdig op voorbereidt, zodat het fonds in staat is de eigen missie waar te maken.

De RvT ondersteunt dan ook het voornemen van het bestuur om verdere alternatieven voor groei te onderzoeken en een nieuwe strategie uit te zetten. De RvT beveelt aan om hier de context van de stelseldiscussie nadrukkelijk bij te betrekken. Als Bpf MITT blijkt geeft van een proactieve opstelling en ook oplossingen beschikbaar heeft, zal het zich aantrekkelijk maken voor potentieel aansluitende partijen.

Naleving Code Pensioenfondsen

De wijziging van de Code Pensioenfondsen in 2018 heeft er toe geleid dat de Code aan de hand van acht thema's is ingericht. De normen zijn grotendeels gelijk gebleven. Aandachtspunten zijn Norm 33 en Norm 39, waarbij het bestuur er voor heeft gekozen om voor het benoemen van de leden van het VO de pensioenwet te volgen. De RvT heeft begrip voor deze keuze. De introductie van de nieuwe Code Pensioenfondsen is in het bestuur besproken en geanalyseerd. Hiermee lijkt het bestuur zich voldoende bewust van het belang van de Code Pensioenfondsen.

Communicatie

Het bestuur blijft actief zoeken naar adequate communicatie met deelnemers en werkgevers. Op het gebied van communicatie is een aantal resultaten behaald, zoals het versterken van de inzet op "het digitale pensioenfonds", door een substantiële toename van het aantal e-mailadressen en de pilots van deelnemersbijeenkomsten. Eind 2018 is gewerkt aan een nieuw communicatiebeleidsplan voor de periode 2019–2021, waarin de ingezette lijn uit de voorgaande jaren wordt voortgezet. De RvT heeft veel waardering voor de initiatieven van het bestuur om over het fonds, de regeling en pensioen in het algemeen met belanghebbenden te communiceren. Bpf MITT scoort echter gemiddeld lager dan andere pensioenen in het BOP-(benchmark onderzoek pensioenfondsen) onderzoek. De RvT adviseert het bestuur om de oorzaak hiervan te onderzoeken om vervolgens gericht verbeteringen te kunnen doorvoeren op dit gebied.

Tot slot

Met dit verslag rapporteert de RvT aan het bestuur en legt verantwoording af aan het VO. De RvT heeft kennisgenomen van het bestuursverslag, inclusief de jaarrekening, over 2018 en heeft op 18 juni 2019 goedkeuring verleend aan het besluit tot vaststelling door het bestuur van de jaarrekening en het bestuursverslag 2018.

De Raad van Toezicht:

Christiaan Tromp (voorzitter), Peter van Eekelen en Antoinetta Eikenboom

Reactie van bestuur

Het bestuur constateert dat de Raad van Toezicht (RvT) in algemene zin een positief oordeel heeft over het handelen van het bestuur in 2018. De opmerking van de RvT over het premiebeleid is in lijn met de opmerking van het Verantwoordingsorgaan over hetzelfde onderwerp. Het bestuur neemt deze opmerking ter harte. Ook in de overige aanbevelingen van de RvT herkent het bestuur zich. Deze neemt het bestuur dan ook over.

Verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan

De taken, bevoegdheden en verplichtingen van het verantwoordingsorgaan (VO) zijn weergegeven in het reglement VO, alsmede in de gedragscode.

Conform artikel 6 van het reglement is het VO bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- Het handelen van het bestuur in algemene zin;
- Het door het bestuur gevoerde beleid over het afgelopen kalenderjaar;
- Beleidskeuzes voor de toekomst.

Aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en de bevindingen van de raad van toezicht (RvT) is het VO van oordeel dat het bestuur haar taken naar behoren heeft uitgevoerd.

Adviezen verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid, de wijze waarop het is uitgevoerd en over de naleving van de Code Pensioenfondsen. Het bestuur heeft het VO advies gevraagd over:

- De wijzigingen in het reglement van de RvT;
- De automatische uitgaande waardeoverdracht van kleine pensioenen ontstaan vóór 2018 naar de nieuwe pensioenuitvoerder;
- De samenstelling van de premie(componenten) voor 2019; en
- Het herijken van het communicatiebeleid door vaststellen van het communicatiebeleidsplan 2019-2021.

Het VO heeft op alle onderdelen een positief advies gegeven, maar met een aanbeveling ten aanzien van de premie.

Het handelen van het bestuur in algemene zin

Het VO heeft de in het verslag opgenomen doelstelling, missie, visie en strategie van ons fonds als uitgangspunt genomen om het handelen van het bestuur te beoordelen. Het bestuur heeft zich bezig gehouden met wijzigingen als gevolg van de nieuwe wetgeving op het gebied van de privacy (AVG), kleine pensioenen (wet Waardeoverdracht kleine pensioenen), de communicatie naar alle betrokken groepen en de evenwichtige belangenafweging die gemaakt wordt bij elke beleidswijziging van ons fonds. Het VO heeft zich hierover laten informeren in gezamenlijk overleg met het bestuur en vastgesteld dat dit veel aandacht en betrokkenheid van het bestuur heeft gevraagd.

Het door het bestuur gevoerde beleid in het afgelopen jaar

Het afgelopen jaar kreeg de financiële positie van ons fonds wederom volop aandacht. Het VO constateert dat de grondslagen die het fonds hanteert voldoende toereikend zijn voor een verantwoord financieel beleid in 2018. Het einde van het jaar heeft het VO positief geadviseerd over de premie(componenten) voor 2019. Hierbij zijn echter ook de zorgen geuit betreffende lage dekkingsgraad en de huidige financiële situatie.

Dankzij een goede voorbereiding is de aansluiting en collectieve waardeoverdracht van het pensioenfonds Ten Cate naar Bpf MITT uitstekend verlopen.

Het bestuur is actief aan de slag gegaan met het implementeren van onder andere de nieuwe privacy wetgeving (AVG) en risicomanagement, inclusief het aanstellen van een onafhankelijk risicomanager. Hierbij heeft het bestuur het VO goed geïnformeerd gedurende het proces.

Beleidskeuzes die betrekking hebben op de langere termijn

Door de betrokkenheid van de cao-partijen te waarborgen kan het beleid voor langere tijd worden vastgelegd. Het VO is van mening dat continuïteit belangrijk is voor ons fonds. Het bestuur doet er alles aan dat de pensioenen nu en in de toekomst hun waarde behouden. Daarnaast past het bestuur een gecontroleerde groeistrategie toe waarbij de band met de achterban van belang wordt geacht. Het VO vindt het essentieel dat het bestuur blijft nadenken over de strategie die voor de achterban het beste resultaat levert. De pensioenregeling is een van de belangrijke arbeidsvoorwaarden voor de actieve deelnemers. De focus dient te liggen op de opbouw en dat de nominale waarde van de pensioenen zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.

Deskundigenoordeel

Het VO heeft kennisgenomen van de bevindingen van de certificerend actuaris en de externe accountant bij het verslag. Daarnaast ook van de bevindingen van de RvT. Het VO heeft geconstateerd dat de zorgen betreffende de financiële situatie van ons fonds gedeeld worden. Maar constateert ook dat het bestuur hier gepaste aandacht voor heeft.

Communicatie

Het VO heeft een positief advies gegeven ten aanzien van het communicatiebeleidsplan voor 2019-2021. De doelen van het communicatiebeleidsplan zien op vertrouwen: vertrouwen in ons fonds, vertrouwen in de pensioenregeling en dat deze goed wordt uitgevoerd. Ons fonds wil het pensioenbewustzijn van belanghebbenden en werkgevers stimuleren en daarom wordt dit zoveel mogelijk afgestemd op de doelgroep op een wijze die aanspreekt. Het VO stelt echter ook vast dat Bpf MITT hierin gemiddeld lager scoort dan vergelijkbare fondsen. Vanwege de financiële positie van ons fonds acht het VO het echter van groot belang dat alle betrokkenen goed geïnformeerd worden over de huidige stand van zaken op een manier die aansluit bij de betreffende doelgroep.

Aanbevelingen

Het VO maakt zich ernstige zorgen over de ontwikkeling van de kostendekkende premie en heeft zorgen over de negatieve gevolgen voor zowel de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden van ons fonds. Het bestuur wordt dringend aanbevolen zoveel mogelijk zekerheden in te bouwen, zoals het formuleren en vastleggen van een ondergrens ten aanzien van de premiedekkingsgraad.

Ook adviseert het VO het bestuur de communicatie met belanghebbenden naar een kwalitatief hoger niveau te brengen.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Binnen het VO zijn er in 2018 vacatures ontstaan die niet of moeizaam ingevuld werden. Het VO heeft samen met het bestuur en de RvT actief gezocht naar een oplossing om de langdurige vacatures te vervullen. De verwachting is dat in de loop van 2019 het VO weer op volle sterkte is qua bezetting.

Overleg met de raad van toezicht

Het VO is in 2018 tweemaal bijeengekomen in vergadering met de RvT. De vergaderingen zijn door het VO als zeer zinvol en opbouwend ervaren. Daarnaast ervaart het VO dat de RvT goed meedenkt met het bestuur en kritische vragen stelt wanneer nodig. Op 29 mei 2019 heeft het VO gezamenlijk vergaderd met de RvT. Aan de hand van het (concept) verslag van de RvT over het jaar 2018 heeft een dialoog plaatsgevonden over de aanbevelingen.

Tenslotte

Het VO dankt het bestuur en de RvT voor de prettige samenwerking en de openheid waarmee de diverse zaken worden besproken. Daarnaast dankt het VO iedereen die in 2018 betrokken is geweest bij Bpf MITT voor de open en transparante overleggen en prettige samenwerking.

Reactie van bestuur

Het bestuur heeft kennisgenomen van het verslag over 2018 van het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor het positieve oordeel en het vertrouwen.

Het bestuur deelt de zorg van het Verantwoordingsorgaan over de premiedekkingsgraad. De aanbeveling van het VO om een ondergrens vast te leggen, neemt het bestuur mee in de overwegingen bij het advies aan sociale partners voor de premiestelling vanaf 2020.

Pensioencommunicatie heeft doorlopend de aandacht van het bestuur. Onder andere worden nieuwe manieren besproken om belanghebbenden te bereiken en hen te informeren over hun pensioensituatie.

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de constructieve samenwerking en hoopt deze lijn in het komende jaar wederom voort te zetten. Het bestuur is verheugd over het vooruitzicht dat het VO op korte termijn geen vacatures meer kent.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2018	2017
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
– Onroerend goed		
• Aandelen onroerend goed	120.609	114.840
– Zakelijke waarden		
• Aandelen	844.207	825.869
– Vastrentende waarden		
• Beleggingsfondsen in obligaties	761.767	650.664
• Obligaties en Leningen op schuldbekentenis	1.022.490	808.692
• Bankleningen	229.933	196.926
• Deposito's	3.499	9.484
	2.017.689	1.665.766
– Derivaten		
• Valutaderivaten	2.088	8.397
• Rentederivaten	10.128	-212
	12.216	8.185
– Overige beleggingen		
• Private equity	71.524	61.222
• Infrastructuur	157.606	136.699
	229.130	197.921
	3.223.851	2.812.581
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	3.638	3.976
Vorderingen en overlopende activa [3]	16.966	11.716
Liquide middelen [4]	36.893	14.992
	3.281.348	2.843.265

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2018	2017
Stichtingskapitaal en reserves		
Extra reserve [5]	14.696	97.849
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	3.245.273	2.732.802
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	3.638	3.976
	3.248.911	2.736.778
Langlopende schulden		
Spaarfonds gemoedsbezwaarde [8]	3	3
Kortlopende schulden [9]	17.738	8.635
	3.281.348	2.843.265

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2018	2017
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten [10]	52.270	63.603
Indirecte beleggingsopbrengsten [11]	-71.619	50.641
Kosten van vermogensbeheer [12]	-2.459	-5.846
	-21.808	108.398
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [13]	90.613	78.304
Saldo van overdrachten van rechten [14]	434.309	204
Pensioenuitkeringen [15]	-67.429	-53.021
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [16]		
Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	-152.640	40.102
Inkoop	-90.871	-84.677
Sterfte	4.028	3.772
Arbeidsongeschiktheid	-1.704	-1.240
Collectieve inkomende waardeoverdracht	-423.859	0
Waardeoverdrachten	8.592	82
Mutaties	640	357
Toevoeging kosten	-2.153	-2.023
Overige mutaties technische voorzieningen	286	-895
Verwachte uitkering	67.317	52.615
Vrijval excassokosten	1.675	1.279
Intrest	8.292	6.060
Wijziging actuariële grondslagen	67.926	0
	-512.471	15.432
Herverzekering		
Uitkeringen uit herverzekering [17]	540	501

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2018	2017
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [18]	-6.762	-6.537
Overige baten en lasten [19]	-145	-78
Saldo van baten en lasten	-83.153	143.203
Bestemming van het saldo		
Extra reserve	-83.153	143.203
	-83.153	143.203

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2018	2017
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	89.590	79.278
Uitkeringen uit herv verzekering	647	350
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	447.858	228
Overige mutaties	0	51
[A]	538.095	79.907
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen, loonheffing, sociale premies en andere inhoudingen	-67.082	-52.959
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	-13.599	-97
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-6.501	-6.855
Overige	-8	-12.402
[B]	-87.190	-72.313
Totaal pensioenactiviteiten	450.905	7.594
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	52.576	63.921
Verkopen en aflossingen beleggingen	920.661	362.223
[C]	973.237	426.144
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-1.399.782	-444.699
Kosten van vermogensbeheer	-2.459	-5.846
[D]	-1.402.241	-450.545
Totaal beleggingsactiviteiten	-429.004	-24.401
Mutatie geldmiddelen (som van A t/m D)	21.901	-16.807
Saldo geldmiddelen 1 januari	14.992	31.799
Saldo geldmiddelen 31 december	36.893	14.992

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Bpf MITT is statutair gevestigd in Heerlen en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41095737. Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018 en is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Toepassing Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Dit jaarverslag is vastgesteld op 18 juni 2019.

Waardering

Grondslagen overige activa en passiva

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden overige activa en passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Voor vorderingen wordt rekening gehouden met een aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer

wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van ons fonds nagenoeg volledig gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van ons fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Schattingswijzigingen 2018

Prognosetafel

In 2018 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2018, en heeft het bestuur besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2018 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2018 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 40.484 als gevolg van deze schattingswijziging. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2018 is als baat in het resultaat verwerkt.

Ervaringssterfte

Ook heeft het bestuur ultimo 2018 besloten om over te gaan op de vernieuwde ervaringssterfte. Dit is in 2018 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2018 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 40.772 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2018 is als baat in het resultaat verwerkt.

Leeftijdsverschil

Tevens heeft het bestuur besloten om het leeftijdsverschil tussen deelnemers en hun partners aan te passen van 2,5 jaar (man ouder dan vrouw) naar 3 jaar (man ouder dan vrouw). Dit leidt tot een stijging van de voorziening voor risico pensioenfonds van 13.330. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2018 ook als last in het resultaat verwerkt.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen en de resultaten gedurende het jaar.

Aandelen, aandelen onroerend goed

De ter beurse genoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurse genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde waarbij de intrinsieke waarde is gebaseerd op onderliggende marktwaarden.

Obligaties en obligatiefondsen

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurse genoteerde vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde.

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde. Onder marktwaarde wordt in dit verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen, rekening houdend met de mogelijkheid van vervroegde aflossing.

Derivaten

De derivaten zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, waarbij sprake is van afgeleide marktnoteringen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde.

Herverzekering

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van ons pensioenfonds.

De waarde van de herverzekeringspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, dan wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit direct opvraagbare banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Extra reserve

Aan de extra reserve worden de jaarresultaten toegevoegd.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald door de contante waarde te berekenen van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Voor de bepaling van de contante waarde wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, inclusief de daarin verwerkte UFR (Ultimate Forward Rate).

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest:	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.
Sterfte:	Prognosetafel AG2018 (startjaar 2019) met toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte.
Gehuwdheid:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van het onbepaalde partnersysteem. De gehanteerde partnerfrequenties zijn fondsspecifiek. Op pensioendatum geldt een partnerfrequentie van 100%, in verband met de mogelijkheid tot uitruil. Na pensionering wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.
Leeftijden:	Aangenomen wordt dat alle verzekerden geboren zijn op de 1ste van de maand van hun werkelijke geboortedatum.
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3,0 (2017: 2,5) jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Kosten:	In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,6% van de netto voorziening.
Rentetoevoeging:	Onder het FTK is de rente gelijk aan de 1-jaarsrente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2018 is deze rente gelijk aan -0,260%.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de technische voorziening gebaseerd op de te bereiken pensioenaanspraken, waarbij voor de toekomstig op te bouwen premievrijgestelde aanspraken sprake is van 90% reservering (10% revalidatiekans).
Toeslagverlening:	Ons fonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid waarvoor niet wordt gereserveerd.
Niet opgevraagd pensioen:	Er wordt een reservering aangehouden van 30% van de toekomstige uitkeringen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze voorziening is op dezelfde grondslagen gebaseerd als de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en heeft betrekking op elders verzekerde pensioenen die in mindering worden gebracht op de opgebouwde pensioenen bij ons fonds. Het betreft aanspraken uit het verleden.

Langlopende schuld

Dit betreft de reservering voor één gemoedsbezwaarde deelnemer.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Na eerste opname worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten.

De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen onroerend goed, aandelen, obligaties, leningen op schuldbekentenissen en hypotheke;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de uitgekeerde bedragen inclusief afkopen.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december
(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2017	Aankopen/ verstrek- kingen	Verkopen/ uitlotingen/ (af)lossingen	Gerealiseerde en niet waarde- verschillen	Stand ultimo 2018
Onroerend goed					
Indirecte beleggingen onroerend goed	114.840	16.272	-135	-10.368	120.609
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	825.869	261.830	-175.984	-67.508	844.207
Vastrentende waarden					
Beleggingsfondsen in obligaties	650.664	325.942	-196.272	-18.567	761.767
Obligaties en leningen op schuldbekentenis	808.692	401.825	-204.393	16.366	1.022.490
Bankleningen	196.926	34.993	-1	-1.985	229.933
Deposito's	9.484	335.960	-341.937	-8	3.499
	1.665.766	1.098.720	-742.603	-4.194	2.017.689
Derivaten					
Valutaderivaten	4.431	21.592	0	-23.935	2.088
Rentederivaten	-212	168	0	7.438	7.394
Reclassificatie naar passivazijde	3.966	0	0	0	2.734
	8.185	21.760	0	-16.497	12.216
Overige beleggingen					
Private equity	61.222	9.518	-8.934	9.718	71.524
Infrastructuur	136.699	2.064	-1	18.844	157.606
	197.921	11.582	-8.935	28.562	229.130
Belegd vermogen activa zijde	2.812.581	1.410.164	-927.657	-70.005	3.223.851
Derivaten					
Rentederivaten	-3.966				-1.731
Valutaderivaten	0				-1.003
Belegd vermogen passiva zijde	-3.966	0	0	0	-2.734
Totaal belegd vermogen	2.808.615	1.410.164	-927.657	-70.005	3.221.117

Als gevolg van de collectieve inkomende waardeoverdracht van Pensioenfonds Ten Cate is het belegd vermogen met circa 444 miljoen euro toegenomen. Er wordt niet rechtstreeks belegd in aangesloten ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties. Onafhankelijke taxaties worden niet toegepast voor de waardering van het indirect onroerend goed. Voor de belangrijkste uitgangspunten bij de waardering van het indirect onroerend goed wordt verwezen naar de grondslagen van waardering en resultaatbepaling en de toelichting op de balans bij de post onroerend goed.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de derivatenportefeuille en vastrentende waarden.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, onroerend goed, private equity en infrastructuur wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

31 december 2018

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2018
Onroerend goed	0	0	0	120.609	120.609
Aandelen	0	0	0	844.207	844.207
Vastrentende waarden	1.022.142	0	3.847	991.700	2.017.689
Derivaten	0	0	12.216	0	12.216
Overige beleggingen	0	0	0	229.130	229.130
Totaal belegd vermogen	1.022.142	0	16.063	2.185.646	3.223.852
Procentueel	31,7%	0,0%	0,5%	67,8%	100,0%

31 december 2017

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2017
Onroerend goed	0	0	0	114.840	114.840
Aandelen	0	0	0	825.869	825.869
Vastrentende waarden	808.602	0	206.863	650.300	1.665.766
Derivaten	0	0	4.219	0	4.219
Overige beleggingen	0	61.222	136.699	0	197.921
Totaal belegd vermogen	808.602	61.222	347.781	1.591.009	2.808.615
Procentueel	28,8%	2,2%	12,4%	56,6%	100,0%

[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze post heeft betrekking op het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen op de passivazijde van de (toelichting op) de balans.

[3] Vorderingen en overlopende activa**Premies**

Dit betreft de nog te vorderen premies van de aangesloten ondernemingen.

Overige vorderingen

Financiële beleggingen (vooruitbetaalde bedragen)

Uitkeringen

Vooruitbetaalde bedragen volgend boekjaar

Rekening courant verzekeringsmaatschappij (incl. kruisposten)

Te vorderen inkomende waardeoverdrachten

Totaal vorderingen en overlopende activa

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.

[4] Liquide middelen

ING Bank N.V.

Citybank (depotbank)

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van ons fonds.

Bpf MITT heeft een kredietfaciliteit bij ING van € 3,3 miljoen die ultimo boekjaar niet benut is.

Totaal activa

	2018	2017
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3.638	3.976
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Premies		
Dit betreft de nog te vorderen premies van de aangesloten ondernemingen.	9.169	8.467
Overige vorderingen		
Financiële beleggingen (vooruitbetaalde bedragen)	7.714	3.220
Uitkeringen	19	23
Vooruitbetaalde bedragen volgend boekjaar	8	4
Rekening courant verzekeringsmaatschappij (incl. kruisposten)	6	2
Te vorderen inkomende waardeoverdrachten	50	0
	7.797	3.249
Totaal vorderingen en overlopende activa	16.966	11.716
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	5.780	9.372
Citybank (depotbank)	31.113	5.620
	36.893	14.992
Totaal activa	3.281.348	2.843.265

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal

[5] Extra reserve

Stand per 1 januari

Af / bij: bestemming saldo baten en lasten

Stand per 31 december

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,4% (2017: 104,4%).

De vereiste dekkinggraad bedraagt 121,2% (2017: 121,7%).

De dekkinggraad is 100,5% (2017: 103,6%).

De beleidsdekkinggraad is 103,8% (2017: 102,5%).

Het pensioenvermogen bedraagt:

Ons fonds heeft in 2018 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkinggraad binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkinggraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2018 een beleidsdekkinggraad van 105,8%, terwijl de werkelijke beleidsdekkinggraad van 103,8% lager is.

Ons fonds heeft in het eerste kwartaal van 2019 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat ons fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkinggraad.

Voor ons fonds bestaat daarnaast de situatie dat de beleidsdekkinggraad zich voor het vierde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkinggraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkinggraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkinggraad mag zijn. Op basis van het huidige herstelplan zal deze situatie zich naar verwachting niet voordoen en zal ons fonds zich tijdig herstellen tot het niveau van de minimaal vereiste dekkinggraad.

De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:

- Deelnemers en arbeidsgeschikten
- Gewezen deelnemers
- Pensioengerechtigden
- Overig ¹⁾

Totale voorziening pensioenverplichtingen

	2018	2017
Stichtingskapitaal	0	0
[5] Extra reserve		
Stand per 1 januari	97.849	-45.354
Af / bij: bestemming saldo baten en lasten	-83.153	143.203
Stand per 31 december	14.696	97.849
Het pensioenvermogen bedraagt:	3.263.607	2.834.627
Deelnemers en arbeidsgeschikten	1.286.960	1.120.443
Gewezen deelnemers	992.503	830.432
Pensioengerechtigden	959.871	776.577
Overig ¹⁾	5.939	5.350
Totale voorziening pensioenverplichtingen	3.245.273	2.732.802

¹⁾ Dit betreft nagenoeg volledig de voorziening die wordt aangehouden voor de dekking van toekomstige arbeidsongeschiktheidsschades.

	2018	2017
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	2.732.802	2.748.234
Mutaties:		
– Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	152.640	-40.102
– Inkoop	90.871	84.677
– Sterfte	-4.028	-3.772
– Arbeidsongeschiktheid	1.704	1.240
– Collectieve inkomende waardeoverdracht	423.859	0
– Waardeoverdrachten	-8.592	-82
– Mutaties	-640	-357
– Toevoeging kosten	2.153	2.023
– Overige mutaties technische voorzieningen	-286	895
– Verwachte uitkering	-67.317	-52.615
– Vrijval excassokosten	-1.675	-1.279
– Intrest	-8.292	-6.060
– Wijziging actuariële grondslagen	-67.926	0
Stand per 31 december	3.245.273	2.732.802
[7] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	3.976	4.450
Mutaties:		
– Mutaties uit hoofde van sterfte	-25	43
– Verwachte uitkering	-502	-486
– Vrijval excassokosten	-13	-13
– Intrest	-10	-9
– Wijziging actuariële grondslagen	-113	0
– Wijziging rentecurve	63	-9
– Overige mutaties technische voorzieningen	-47	0
– Collectieve inkomende waardeoverdracht	309	0
Stand per 31 december	3.638	3.976
Langlopende schulden		
[8] Spaarfonds gemoedsbezwaarde		
Stand per 1 januari	3	3
Mutatie	0	0
Stand per 31 december	3	3

[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2018	2017
Derivaten	2.734	3.966
Financiële beleggingen	12.788	2.988
Nog uit te betalen voormalige SUC-gelden	0	8
Lopende intrest en nog af te rekenen bankkosten	9	8
Verzekeringsmaatschappijen	111	0
Premies	0	176
Loonheffing en sociale premies	1.378	1.088
Administratiekosten, accountant en actuaris	297	231
Nog uit te betalen waardeoverdrachten	52	0
Overige	369	170
	17.738	8.635
Totaal passiva	3.281.348	2.843.265

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Door Bpf MITT zijn ultimo 2018 voor een bedrag van circa € 89,789 miljoen (ultimo 2017 € 33,0 miljoen) aan uitstaande commitments verstrekt via beleggingsfondsen voor de periode na 2018. BPF MITT heeft meerjarige overeenkomsten afgesloten met AZL inzake de pensioen- en deelnemersadministratie en de financiële administratie en met Mn-Services inzake de beleggingsadministratie. Deze overeenkomsten hebben een looptijd korter dan vijf jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2018 dan op grond van dit verslag kan worden verkregen.

Toelichting op de Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Bpf MITT hebben in 2018 geen bezoldiging ontvangen. Wel hebben ze voor het bijwonen van vergaderingen van het bestuur en de beleggingscommissie in totaal een bedrag van € 292.000,- ontvangen aan vacatiegeld en reiskostenvergoeding. De leden van de Raad van Toezicht hebben over 2018 een bedrag van € 52.000,- ontvangen. Dit bedrag is inclusief secretariële vergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2018 had Bpf MITT geen personeel in dienst.

Verbonden partijen

Er is enkel een relatie tussen fonds en de aangesloten werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling. Bestuursleden namens de werkgevers nemen tevens deel aan de pensioenregeling.

Belastingen

De activiteiten van ons fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Baten en lasten

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

[10] Directe beleggingsopbrengsten

	2018	2017
Aandelen	4.336	6.115
Obligaties en leningen op schuldbekentenis	41.695	41.570
Overige beleggingen	2.512	1.970
Liquide middelen	-149	-92
Rebates	0	10.472
Rente met betrekking tot waardeoverdrachten	83	0
Rente over bijdragen van werkgevers en werknemers	70	68
Rentederivaten	3.725	3.502
Overige	-2	-2
	52.270	63.603

[11] Indirecte beleggingsopbrengsten

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen:

	2018	2017
Aandelen onroerend goed	-10.368	8.840
Aandelen	-67.508	72.845
Obligaties	-18.567	-20.191
Leningen op schuldbekentenis	16.366	-38.492
Bankleningen	-1.985	-230
Deposito's	-8	0
Valutaderivaten	-23.935	37.396
Rentederivaten	7.438	-10.736
Private equity	9.718	1.909
Infrastructuur	18.844	-1.194
Liquide middelen	-1.614	494

-71.619 **50.641**

[12] Kosten van vermogensbeheer

Ingehouden netto beheerloon (inclusief restituties)	-2.368	-5.795
Kosten beleggingsadviseur	-65	-107
Overige kosten vermogensbeheer (bewaarloon)	-20	59
Omzetbelasting m.b.t. kosten vermogensbeheer	-6	-3

-2.459 **-5.846**

Het ingehouden netto beheerloon kan als volgt worden gespecificeerd naar de verschillende beleggingscategorieën:

– Fiduciair beheer	-1.325	-1.535
– Aandelen onroerend goed	0	-246
– Aandelen	0	-1.053
– Vastrentende waarden	-534	-2.599
– Alternatieve beleggingen	-403	-356
– Overige beleggingen	-106	-6

-2.368 **-5.795**

Voor een verdere uitsplitsing van de kosten vermogensbeheer naar de verschillende beleggingscategorieën wordt verwezen naar het bestuursverslag. Deze kosten wijken af van de genoemde kosten in het bestuursverslag, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.

Totaal beleggingsopbrengsten

-21.808 **108.398**

[13] Premiebijdragen van werknemers en werkgevers

Premies basisregeling

Premies RAM (nagekomen afrekennota's voorgaande jaren)

Inkoopsom Anw-hiaat Ten Cate

	2018	2017
	90.244	78.294
	0	10
	369	0
	90.613	78.304
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
De premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen in totaal 24% (2017: 24%) van de pensioengrondslag. Voor Ten Cate is dit 26,8% van de pensioengrondslag.		
De kostendeekkende, gedempte en feitelijke premies zijn als volgt:		
– Kostendeekkende premie	119.747	110.772
– Gedempte kostendeekkende premie	74.879	67.131
– Feitelijke premie	90.244	78.294
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	93.024	86.700
– Opslag in stand houden vereist vermogen	20.186	18.380
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.537	5.692
– Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	0
	119.747	110.772
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	40.407	36.399
– Opslag in stand houden vereist vermogen	8.768	7.717
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.537	5.692
– Actuarieel benodigd ten behoeve van voorwaardelijke onderdelen	19.167	17.323
	74.879	67.131
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	40.407	36.399
– Opslag in stand houden vereist vermogen	8.768	7.717
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.537	5.692
– Actuarieel benodigd ten behoeve van voorwaardelijke onderdelen	19.167	17.323
– Overschot	15.365	11.163
	90.244	78.294
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of premieopslagen. In het boekjaar is geen korting verstrekt.		

De feitelijke premie is vastgesteld als een doorsneepremie ter grootte van 24,0% ¹⁾ van de pensioengrondslag. Deze doorsneepremie is door het bestuur vastgesteld en is gebaseerd op de premiestaffel in de ABTN.

[14] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen	4.765	0
Collectieve inkomende waardeoverdracht	443.143	301
Overgedragen pensioenverplichtingen	-13.599	-97

[15] Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	-51.647	-40.276
Partnerpensioen	-12.576	-9.023
Wezenpensioen	-171	-156
Afkopen	-2.858	-3.357
Invalideitpensioen	-177	-209

[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	-152.640	40.102
Inkoop	-90.871	-84.677
Sterfte	4.028	3.772
Arbeidsongeschiktheid	-1.704	-1.240
Collectieve inkomende waardeoverdracht	-423.859	0
Waardeoverdrachten	8.592	82
Mutaties	640	357
Toevoeging kosten	-2.153	-2.023
Overige mutaties technische voorzieningen	286	-895
Verwachte uitkering	67.317	52.615
Vrijval excassokosten	1.675	1.279
Intrest	8.292	6.060
Wijziging actuariële grondslagen	67.926	0
	-512.471	15.432

1) *Inclusief Ten Cate 24,2%.*

	2018	2017
Herverzekering		
[17] Uitkeringen uit herverzekering		
Ouderdomspensioen	364	321
Partnerpensioen	168	180
Invaliditeitspensioen	8	0
	540	501
[18] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie en handhaving	-5.119	-4.463
Bestuursadvisering	-485	-843
Actuaris	-353	-494
Accountant (controle jaarrekening en DNB-staten) KPMG	-76	-64
Accountant (fiscaal advies) Deloitte	-32	-11
Overige advieskosten	-20	-51
Bestuur	-292	-272
Raad van Toezicht	-52	-46
De Nederlandsche Bank	-233	-169
Autoriteit Financiële Markten	-18	-16
Contributie PensioenFederatie	-34	-25
Opleidingskosten	-13	-23
Pensioenregister	-9	-5
UWV	-5	-7
Overige	-21	-48
	-6.762	-6.537
[19] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-191	-77
Diverse kleine posten	46	-1
	-145	-78
Saldo van baten en lasten	-83.153	143.203

	2018	2017
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingen	-166.155	154.560
Premies	-9.317	-14.098
Waardeoverdrachten	-243	-15
Kosten	1.450	434
Uitkeringen	428	95
Sterfte	4.028	3.772
Arbeidsongeschiktheid	-1.704	-1.240
Mutaties	640	357
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	87.865	-594
Andere oorzaken	-145	-68
	-83.153	143.203

Het resultaat op "Beleggingen" van 166 miljoen euro negatief betreft het saldo van de gerealiseerde beleggingsrendementen (22 miljoen euro negatief) en de benodigde intrestbijschrijving en de mutatie van de technische voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur (totaal 144 miljoen euro negatief). Het resultaat op "Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen" van 88 miljoen euro positief betreft hoofdzakelijk het resultaat op de wijziging van de actuariële grondslagen (68 miljoen euro positief) en het resultaat dat ontstaat bij collectieve waardeoverdracht (20 miljoen euro positief).

Bestemming van het saldo

Het bestuur heeft besloten om het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen:

	2018
	x € 1.000
Extra reserve	-83.153
	-83.153

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd op basis van look through.

Het belangrijkste risico dat ons fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien ons fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat ons fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient ons fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel ons pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen ons fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of ons pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2018 van 121,2% en 2017 van 121,7%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2018		2017	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	158.207	3,0	156.392	3,6
Zakelijke waarden risico (S2)	468.736	13,2	396.396	13,1
Valutarisico (S3)	119.187	0,6	95.003	0,6
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	186.116	4,0	155.003	4,0
Verzekeringstechnisch risico (S6)	95.206	0,4	83.234	0,4
Actief beheer risico (S10)	10.456	0,0	7.342	0,0
Correlatie en diversificatie-effect	-350.243		-300.030	
Vereist eigen vermogen voor risico fonds	687.665	21,2	593.340	21,7
Aanwezige dekkingsgraad		100,5		103,6
Beleidsdekkingsgraad		103,8		102,5
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,4		104,4
Vereiste dekkingsgraad		121,2		121,7

De beleidsdekkingsgraad van ons fonds is per 31 december 2018 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor ons pensioenfonds in een tekort verkeert. Einde boekjaar 2018 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 103,8%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2017 van 102,5%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 1,3%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Ons pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 12,8.

Duratie van de pensioenverplichtingen 20,8.

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op de rentegevoelige beleggingen in de matchingportefeuille worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	246.043		246.043	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	72.096		87.836	
Renterisico	173.947	3,3	158.207	3,0
Afdekkingspercentage (B/A)		29,3		35,7

Door het bestuur wordt een renteafdekking van 50% nagestreefd. Bovengenoemd percentage is equivalent hieraan.

Met behulp van rentederivaten kan gestuurd worden op het strategisch afdekkingspercentage. Rondom dit percentage wordt een bandbreedte aangehouden waarmee het mogelijk is, onder bepaalde omstandigheden, uit tactische overwegingen af te wijken van het strategisch percentage.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 173.947 (3,3%) en voor het strategisch renterisico 158.207 (3,0%) ultimo 2018.

Aandelen- en vastgoedrisico

Ons pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, onroerend goed, infrastructuur en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende categorieën in zakelijke waarden getoond.

Verdeling zakelijke waarden, onroerende zaken en overige beleggingen per categorie:

	2018		2017	
	€	%	€	%
Indirect onroerend goed	120.609	10,1	114.840	10,0
Ontwikkelde markten (Mature markets)	625.510	52,4	612.328	53,8
Opkomende markten (Emerging markets)	218.697	18,3	213.541	18,8
Private equity	71.524	6,0	61.222	5,4
Infrastructuur	157.606	13,2	136.699	12,0
	1.193.946	100,0	1.138.630	100,0

Derivaten

Strategisch dekt ons fonds haar zakelijke waarden risico niet af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 446.928 (12,2%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 468.736 (13,2%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van ons pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van ons pensioenfonds in niet-euro luidt. Ons pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Ons pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van het valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Indien de afdekking van het risico hoger dan 100% is, loopt ons fonds juist risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Strategisch streeft ons fonds naar een afdekking van 90% van de valuta-exposure naar Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen. Andere buitenlandse valuta worden niet afgedekt. Eind 2018 zou dit betekenen dat strategisch 58,6% van de niet-euro belangen wordt afgedekt. De feitelijke valuta-afdekking is lager, met name omdat de beleggingen in Amerikaanse dollar momenteel uit tactische overwegingen feitelijk voor circa 50% afgedekt worden. De bedragen in onderstaande tabellen zijn op basis van Look Through, inclusief CSA-posities, saldi depotbanken en kortlopende vorderingen en schulden met betrekking tot beleggingen.

	31 december 2018			
	Voor derivaten	Valutaderivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	1.960.414	472.130	2.432.544	2.088
Amerikaanse dollar	734.214	-285.748	448.466	0
Britse pound sterling	107.601	-145.380	-37.779	0
Japanse yen	44.417	-41.002	3.415	0
Overige	400.510	0	400.510	0
	3.247.156	0	3.247.156	2.088

	31 december 2017			
	Voor derivaten	Valutaderivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	1.600.241	526.320	2.126.560	0
Amerikaanse dollar	685.141	-323.509	361.632	4.195
Britse pound sterling	107.581	-147.811	-40.230	56
Japanse yen	46.182	-55.000	-8.818	180
Overige	375.321	0	375.321	0
	2.814.466	0	2.814.466	4.431

Indien de afrekening van deze transacties op 31 december 2018 zou hebben plaatsgevonden dan zou het af te rekenen bedrag 23.935 lager uitvallen dan overeengekomen (ongerealiseerde resultaat van negatief 23.935).

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde markten en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 161.156 (1,2%) en voor het strategisch valutarisico 119.187 (0,6%).

Grondstoffenrisico

Grondstoffen ofwel commodities, vormen een beleggingscategorie waarin veelal via indexfutures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agroproducten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstofprijzen. Bpf MITT heeft geen beleggingen in grondstoffen.

Kredietrisico

Bpf MITT loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende

tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese staatsobligatie met een AAA-rating wordt in het standaardmodel als kredietrisicovrij beschouwd. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief lopende intrest) kan als volgt worden samengevat:

	2018				2017			
		Duration		Credit-spread		Duration		Credit-spread
		%		%		%		%
Langlopende Europese obligaties	868.758	43,0	16,6	-0,3	805.246	48,3	16,5	-0,3
Europese bedrijfsobligaties	378.896	18,8	5,2	0,9	286.713	17,2	5,3	0,3
Hypotheke corporate	0	0,0	0,0	0,0	108.834	6,5	7,6	1,6
Hypotheke retail	229.933	11,4	7,0	1,6	88.092	5,3	6,4	1,3
Kortlopende staatsobligaties	153.385	7,6	0,5	-0,4	3.356	0,2	<1	-
Onderhandse leningen	348	0,0	2,6	1,1	453	0,0	2,9	0,4
Vastrentend-hoogrentend EU obligaties	60.507	3,0	4,7	4,2	63.159	3,8	4,2	2,3
Vastrentend-hoogrentend US obligaties	107.189	5,3	4,0	4,2	103.436	6,2	3,2	2,9
Emerging Markets obligaties	215.174	10,7	5,8	3,9	196.993	11,8	6,0	2,8
Deposito's	3.499	0,2	-	-	9.484	0,6	-	-
	2.017.689	100,0			1.665.766	100,0		

De creditspread is een maatstaf voor kredietrisico en geeft de opslag aan die de markt vraagt boven de risicovrije rente. Des te hoger deze opslag, des te hoger de markt het kredietrisico op een partij beoordeelt en des te hoger de vergoeding (de spread) is die de markt wil ontvangen voor het nemen van dit kredietrisico. De credit spread is bepaald ten opzichte van de relevante swapcurves in de desbetreffende valuta van de obligatie.

De durations en credit spreads van langlopende Europese staats- en bedrijfsobligaties zijn specifiek bepaald voor deze beleggingsfondsen. Voor alle overige vastrentende waarden (overige beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles) zijn deze gegevens op basis van de portefeuille vastgesteld.

De langlopende Europese obligaties zijn uitgegeven door Europese landen en luiden in EUR.

De Emerging Markets-obligaties zijn uitgegeven door landen in opkomende regio's zoals Latijns Amerika, Azië, Pacific en Afrika.

De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties uitgegeven door het bedrijfsleven.

De hoogrentende obligaties hebben over het algemeen een lagere rating dan "Investment grade".

Deposito's en kortlopende staatsobligaties worden aangehouden om tijdelijke overtollige liquide middelen kortstondig uit te zetten.

Het kredietrisico wordt primair beperkt door te beleggen in bedrijven of staten met een hoge kredietwaardigheid.

De verdeling van de vastrentende waarden naar creditrating is als volgt:

	2018	2017
	%	%
AAA	31,0	36,0
AA	27,0	21,0
A	15,0	15,0
BBB	13,0	13,0
Lager dan BBB	13,0	14,0
Geen rating	1,0	1,0
	100,0	100,0

De verdeling van de looptijd van de vastrentende waarden is als volgt:

	2018	2017
	%	%
Van 0 tot 3 jaar	306.456 15,2	119.397 7,2
Van 3 tot 5 jaar	229.710 11,4	158.226 9,5
Van 5 tot 10 jaar	502.546 24,9	438.377 26,3
Van 10 tot 20 jaar	364.615 18,1	265.256 15,9
Langer dan 20 jaar	614.362 30,4	684.510 41,1
	2.017.689 100,0	1.665.766 100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 186.030 (4,0%) en voor het strategisch kredietrisico van 186.116 (4,0%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 95.206 (0,4%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 95.206 (0,4%).

Concentratierisico en prijsrisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2018		2017	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden en overige beleggingen				
<i>Verdeling zakelijke waarden en overige beleggingen per regio:</i>				
Indirect onroerend goed	120.609	10,1	114.840	10,1
Aandelen Europa	287.418	24,1	285.038	25,0
Aandelen Noord-Amerika	270.408	22,6	257.804	22,6
Aandelen Verre Oosten	67.684	5,7	69.486	6,1
Aandelen Emerging Markets	218.697	18,3	213.541	18,8
Private equity	71.524	6,0	61.222	5,4
Infrastructuur	157.606	13,2	136.699	12,0
	1.193.946	100,0	1.138.630	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	182.235	21,6	178.768	21,6
Handels- en industriële ondernemingen	82.348	9,8	88.878	10,8
Overheid	148	0,0	0	0,0
Energie	58.017	6,9	51.930	6,3
Technologie	90.428	10,7	92.364	11,2
Consumentengoederen	245.210	29,1	240.044	29,1
Communicatie	98.200	11,6	88.343	10,7
Materialen	39.145	4,6	45.627	5,5
Overige	48.476	5,7	39.915	4,8
	844.207	100,0	825.869	100,0

Concentratierisico vastrentende waarden

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen in vastrentende waarden:

	2018		2017	
	€	%	€	%
Duitse staat	294.897	9,1	266.959	9,5
Nederlandse staat	209.034	6,4	248.506	8,8
Belgische staat	223.153	6,9	113.459	4,0
Ierse staat	114.311	3,5	90.722	3,2
Oostenrijkse staat	101.679	3,1	53.968	1,9

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Security lending

Binnen een aantal Mn Services-beleggingsfondsen waarin Bedrijfstakpensioenfondsen Mode Interieur Tapijt & Textiel belegt, worden stukken (aandelen en obligaties) uitgeleend. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de betreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen het betreffende beleggingsfonds herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van het beleggingsfonds. Het onderpand heeft gemiddeld een waarde van 104,0% van de uitgeleende stukken. Het aandeel van Bpf MITT in de waarde van het ontvangen onderpand was op jaareinde 86.361.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor ons fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

	2018		2017	
	€	%	€	%
Illiquide beleggingen per beleggingscategorie				
Vastrentende waarden	230.281	7,14	197.379	7,02
Private equity	71.524	2,22	61.222	2,18
Infrastructuur	157.606	4,89	136.699	4,86
	459.411	14,25	395.300	14,05

Illiquide beleggingen zijn binnen een maand opvraagbaar. Ultimo 2018 is 14,25% (2017: 14,05%) van de totale beleggingsportefeuille illiquide en vertegenwoordigen een bedrag van 459.411 dat niet binnen één maand liquide gemaakt kan worden.

Actief beheer risico

Het Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor ons pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 10.870 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 10.456 (0,0%).

Vastgesteld te Zeist, 18 juni 2019.

Het bestuur

dhr. G.A.J. Lamers
voorzitter

dhr. H.J. van der Meer
secretaris

dhr. J.J.C. Jochems

dhr. J. Hasselman

dhr. M. Mulder

dhr. H.J. Wuijten

mw. I.M. van Eekelen

dhr. W.B.E. Rutgers

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van ons fonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur, Tapijt- en Textielindustrie te Heerlen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur, Tapijt- en Textielindustrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 13.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 675.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van de artikelen 131 PW (minimaal vereist eigen vermogen) en 132 PW (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur, Tapijt- en Textielindustrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 18 juni 2019

Drs. R.J.M. van de Meerakker AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie per 31 december 2018 en van het saldo van baten en lasten en de kasstromen over 2018, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie ('de Stichting') te Heerlen gecontroleerd.

De jaarrekening omvat:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de staat van baten en lasten over 2018;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante

onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 13,5 miljoen
- Circa 0,5% van het pensioenvermogen

KERNPUNTEN

- De waardering van beleggingen
- De waardering van technische voorzieningen

GOEDKEUREND OORDEEL

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 13,5 miljoen (2017: EUR 13,5 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2018 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 675 duizend rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan MN Services Vermogensbeheer B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door MN Services Vermogensbeheer B.V. en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van MN Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2018 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan MN Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. MN Services Vermogensbeheer B.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijk accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 13,5 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen met schattingen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 98% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 1.022 miljoen (31,7%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 2.202 miljoen (68,3%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op nettocontantewaardeberekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van deze beleggingscategorieën een kernpunt in onze controle.

In de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorieën uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van MN Services Vermogensbeheer B.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

Waardering van technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen en kostenniveaus worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de markttrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In de Risicoparagraaf is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaire over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van een eigen actuaire.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Meerjarenoverzicht;
- Bestuursverslag;
- Raad van Toezicht;
- Verantwoordingsorgaan;
- Overige gegevens;
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie zoals vereist door Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de activiteiten. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 18 juni 2019

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

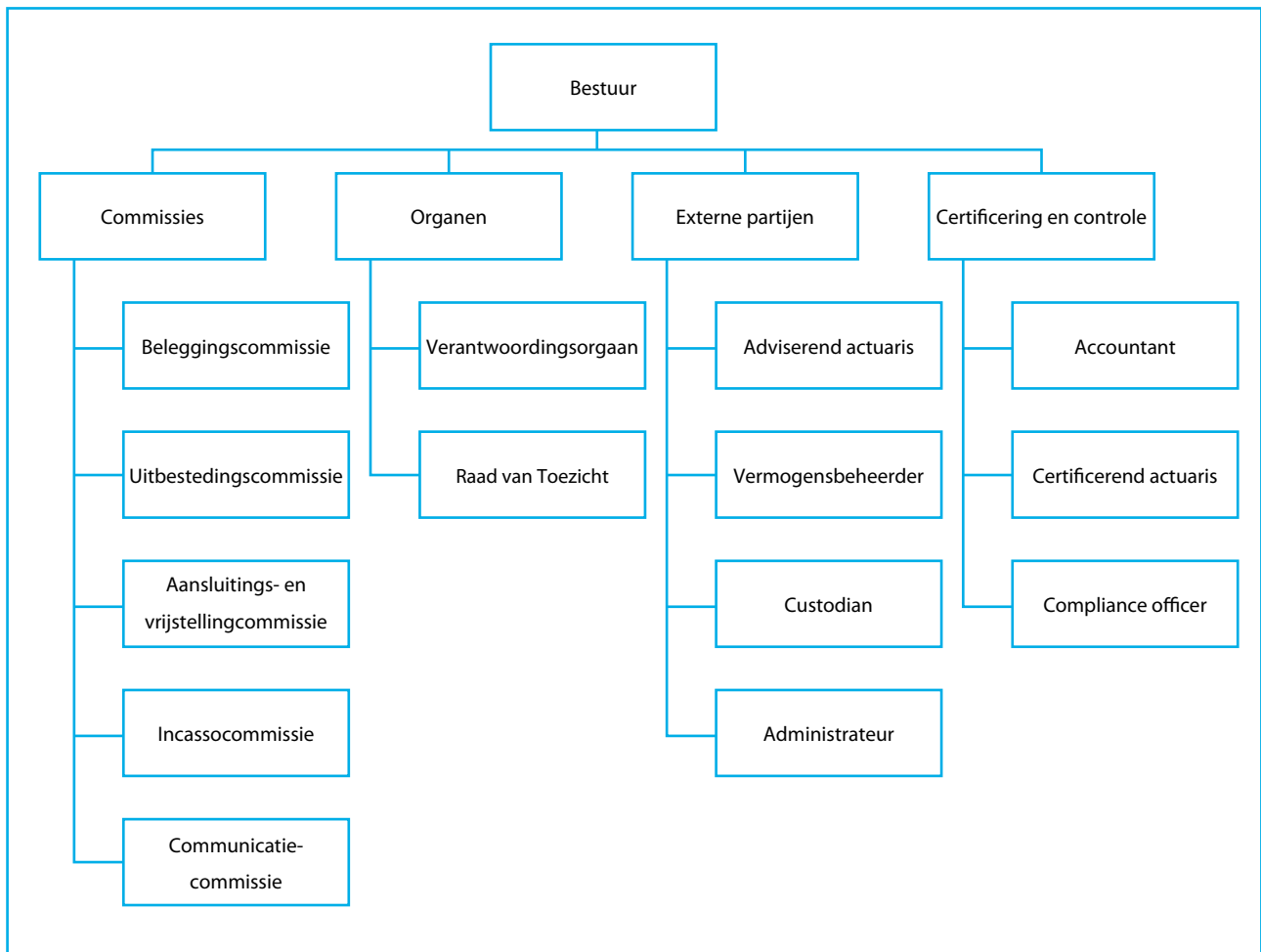

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Bijlagen

Organigram 2018

Organen, commissies en uitbestedingspartijen

Op 31 december 2018 was de samenstelling als volgt:

Bestuur

<i>Leden namens werkgevers</i>	<i>Functie:</i>	<i>Namens:</i>
dhr. G.A.J. Lamers (1969)	secretaris (vanaf 1 juli 2018)	MODINT
dhr. J.J.C. Jochems (1958)		MODINT
dhr. J. Hasselman (1955)		MODINT
dhr. M. Mulder (1964)		MODINT
mw. N.L. Hofman	(per 1 juli 2018 afgetreden)	

<i>Leden namens werknemers</i>		
dhr. L.P. Raadgever (1955) ¹⁾		CNV Vakmensen
mw. I.M. van Eekelen (1975)		FNV

<i>Leden namens pensioengerechtigden</i>		
dhr. H.J. van der Meer (1954)	voorzitter	FNV
dhr. W.B.E. Rutgers (1965)	(vanaf 1 juli 2018)	

Verantwoordingsorgaan

<i>Leden namens deelnemers</i>
Vacature

<i>Leden namens werkgevers</i>	
mw. A.M.A. Peters-Kooiman (1962)	(vanaf 17 augustus 2018)

<i>Leden namens pensioengerechtigden</i>	
dhr. C. Troost (1940)	voorzitter
dhr. W. Smits (1941)	secretaris a.i.
dhr. N.J. Loendersloot (1952)	

De heren F. Keun, A.D. de Vries, W.A.S. Staffhorst en J. Eekhof zijn in 2018 afgetreden.

Raad van Toezicht

dhr. A.C. Tromp (1958)	voorzitter
mw. A.E. Eikenboom (1968)	
dhr. P.J.C. van Eekelen (1944)	

¹⁾ Afgetreden per 1 maart 2019 en opgevolgd door dhr. H.J. Wuijten namens CNV Vakmensen.

Commissies

Beleggingscommissie	dhr. J. Hasselman dhr. M. Mulder dhr. H.J. van der Meer dhr. W.B.E. Rutgers
Incassocommissie	dhr. G.A.J. Lamers mw. I.M. van Eekelen dhr. J.J.C. Jochems dhr. L.P. Raadgever
Governance- Risk en Compliance-commissie	dhr. G.A.J. Lamers mw. I.M. van Eekelen dhr. J.J.C. Jochems dhr. L.P. Raadgever
Aansluitings- en Vrijstellingscommissie	dhr. G.A.J. Lamers mw. I.M. van Eekelen dhr. J.J.C. Jochems dhr. L.P. Raadgever
Communicatiecommissie	dhr. G.A.J. Lamers mw. I.M. van Eekelen dhr. J.J.C. Jochems dhr. L.P. Raadgever
Accountant	KPMG Accountants N.V. te Utrecht
Adviserend actuaris	Towers Watson Netherlands B.V., locatie Purmerend
Certificerend actuaris	Towers Watson Netherlands B.V., locatie Rotterdam
Compliance officer	Nederlands Compliance Instituut
Privacy officer	Nederlands Compliance Instituut
Adviseur beleggingscommissie	Sprenkels & Verschuren B.V.
Vermogensbeheer	MN Services Vermogensbeheer B.V. te Den Haag
MN Custodian (bewaarder)	Citibank, Londen
Administratie en uitvoering pensioenregeling	AZL N.V. te Heerlen
Bestuursondersteuning	Montae Bestuurscentrum B.V.

Bestuur

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de reglementen en het daarbij behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Het bestuur bestaat uit acht personen, van wie vier leden zitting hebben namens werkgevers, twee leden namens pensioengerechtigden en twee leden namens werknemers. Het bestuur benoemt uit zijn midden een werkgeversvoorzitter en werknemersvoorzitter die jaarlijks om beurten de functie van voorzitter en secretaris bekleden.

Dagelijks bestuur

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit twee bestuursleden, de voorzitter en de secretaris en houdt zich in de praktijk bezig met het dagelijkse beleid, spoedeisende zaken worden aan hen voorgelegd. Daarnaast is het Dagelijks Bestuur onder andere verantwoordelijk voor de voorbereiding van bestuurlijke kwesties, de agenda's voor de bestuursvergadering en de voorbereiding van het jaarwerk.

Beleggingscommissie

Ons fonds heeft de voorbereiding van het beleid en het toezicht op de uitvoering van het vermogensbeheer binnen een door het bestuur gegeven mandaat gedelegeerd aan de beleggingscommissie.

Governance, Risk en Compliance-commissie

De Governance, Risk en Compliance-commissie is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en monitoring van het integraal risicomanagement en het uitbestedingsbeleid.

Incassocommissie

De taken van de Incassocommissie zijn onder andere het beoordelen van de incasso-overzichten en het goedkeuren van verzoeken voor betalingsregelingen.

Aansluitings- en vrijstellingscommissie

Taken van deze commissie zijn onder meer het vaststellen van de aansluitplicht van een onderneming die bezwaar maakt tegen de verplichte aansluiting en het nemen van primaire besluiten op vrijstellingsverzoeken op (on)verplichte gronden met inachtneming van de bepalingen uit het Vrijstellings-en Boetebesluit Wet Bpf 2000.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft tot taak het beleid voor te bereiden en sturing te geven aan de uitvoering van het communicatieplan.

Mede vanwege de invoering van IORP II, worden de taken en samenstelling van de commissies in 2019 gewijzigd.

Organen

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden, die zijn benoemd door het bestuur. De Raad van Toezicht heeft onder andere tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene zaken van ons fonds.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestond in 2018 uit zeven zetels, waarvan twee leden namens de deelnemers, vier namens pensioengerechtigden en één namens de werkgevers. Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over het bestuursbeleid, de uitvoering daarvan en de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan diverse adviesbevoegdheden.

Voor de uitbestedingspartijen verwijzen wij u naar het hoofdstuk Uitbestedingsbeleid.

Begrippenlijst

Pensioenen

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Contante waarde

De waarde op dit moment van een toekomstige geldstroom, rekening houdend met een bepaalde rentevoet.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen het vermogen inzake de bij een pensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling of pensioenregelingen en de technische voorzieningen van een pensioenfonds.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Franchise

Het deel van het pensioengevend salaris dat voor de pensioenberekening buiten beschouwing wordt gelaten. Dit salarisdeel wordt geacht door de AOW-uitkering voldoende van pensioen te worden voorzien.

Herstelplan

Plan (van aanpak) gericht op het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds per het einde van een kalenderkwartaal onder de gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen ligt, moet het pensioenfonds dit direct aan DNB melden. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij DNB te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie op grond waarvan een herstelplan moet worden opgesteld binnen uiterlijk tien jaar is beëindigd.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdensrisico van deelnemers en invaliditeitsrisico's.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loonontwikkeling.

Middelloonregeling

Bij deze regeling wordt voor elk dienstjaar een percentage pensioen toegekend dat is gerelateerd aan de pensioengrondslag van het desbetreffende dienstjaar. Het te bereiken pensioen is in deze regeling gerelateerd aan het gemiddelde, geïndexeerde loon gedurende de opbouwperiode.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen is gelijk aan de extra reserve plus de technische voorzieningen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en partnerpensioen.

Reële rente

Nominale rente minus inflatie

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is de curve van de looptijdafhankelijke rentestanden op basis van de geldende marktrente.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Toeslagverlening

Hieronder wordt verstaan de aanpassingen van de ingegane pensioenen en/of (premielvrije) aanspraken op basis van de stijging of daling van een indexcijfer dan wel een vast percentage.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het partner- en wezenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Dit is de, met inachtneming van kansstelsels en rekenrente, vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde van de opgebouwde pensioenen aangeeft.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de waarde van de verkregen aanspraken door de pensioenuitvoerder van de oude werkgever aan de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever, die voor deze waarde extra deelnemersjaren aan de pensioenregeling c.q. nieuwe pensioenaanspraken van de betreffende deelnemer toekent.

Beleggingen

Asset-Liability-Management (ALM)

Risicomanagement van de balans van een pensioenfonds tussen de activa en de passiva.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector. De AFM is toezichthouder op de pensioenfondsen voor zover het gaat om het effectentypischgedragtoezicht.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Een maatstaf voor de beoordeling en vergelijking van de performance van beleggers met elkaar.

Derivaten

Beleggingsproducten, zoals opties en futures, die afgeleid zijn van onderliggende producten met een gemeenschappelijk kenmerk een beperkte levensduur en een vaste eindprijs.

Duration

De gemiddelde looptijd van de beleggingen of de verplichtingen die belangrijk is voor de koersgevoeligheid als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Duration overlay

Beleggingsbeleid dat een beleggingsportefeuille bewust gevoeliger of ongevoeliger maakt voor renteschommelingen.

Emerging Markets

Opkomende landen met een bewezen groeipotentieel en waarvan het bedrijfsleven en de aandelenmarkten op adequate wijze zijn gereguleerd.

Future

Termijncontract dat op de beurs wordt verhandeld.

Hedge Funds

Een hedgefund is een fonds met een grote verscheidenheid aan strategieën. Een hedgefund opereert onder andere met geleend geld en maakt gebruik van afgeleide producten.

High Yield

De markt van bedrijfsobligaties met een creditrating (afgegeven door gerenommeerde creditratingagencies) lager dan of gelijk aan BB.

Interest Payer swap

Rente swap waarbij gedurende een vastgestelde periode de vaste rente wordt betaald en de variabele rente wordt ontvangen.

Illiquide beleggingen

Alle beleggingen die niet binnen drie maanden liquide te maken zijn.

Interest Rate Swap

Een Interest Rate Swap is een instrument om renterisico's af te dekken. Door middel van een swap gaan twee partijen ("de receiver" en "de payer") de overeenkomst aan om periodieke rentebetalingen te ruilen.

Interest Receiver Swap

Rente swap waarbij gedurende een vastgestelde periode de vaste rente wordt ontvangen en de variabele rente wordt betaald.

Optie

Het recht om gedurende of aan het einde van een afgesproken periode een zekere hoeveelheid van een onderliggende waarde te kopen of verkopen tegen een afgesproken prijs.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Spreads

De quotering in de markt voor het verschil in rente of in de bied- en laatkoers van effecten. Daarnaast wordt de terminologie ook vaak gehanteerd om opslagen van obligaties te duiden ten opzichte van vooraf gedefinieerde staatsobligaties.

Total return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Obligaties, leningen op schuldbekentenis en hypothecaire leningen.

Volatiliteit

Beweeglijkheid van koersen/markten.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken.

